

Crescas, Hasdai

Bittul ikkre ha-nozrim

ספר

ביטול עיקרי הנוצרים

מאמר יקר אחד אשר עד הנה היה בכתיבת יד
גואל ומקשה על כל אחד מעיקרי האמונה
הנקראים א ר ט י ק ו ל ו ס · ומניח הקדמות בתחלה
אשר יודו בהם שתי הכתות · ובהם מאמרים הנלאיים
אשר בם יוליד תולדותיו מחייבות או שוללות ·
חברו החכם רבינו **חסדאי קרשקאש** ז"ל בלשון
ארגון והעתיקו החכם הפילוסוף השלם ר' **יוסף
בן שם טוב** ז"ל אחר זמן לבקשת תלמידיו
אל לשון עברי בעיר א ל ק ל ע ה די
ה י נ א ר י ס שנת רי"א כפי עדות
החכם די **רוסי** בספרו על
הויכוחים :

עמנו תועלתו · מצורף אל זה זרות לשונו לאשר לא הרגילו
לאוד החכמה בזולת לשוננו הק׳ כי נסתרו עניניו כדברי הספר
החתום ואני בהיותי שאנן ושקט על שמרי בית מדרשי בהלו
נרו עלי ראשי סביבותי תלמידי העתקתיו להם אל לשוננו
להביא כח מעשיו לעם ה׳ ונחלתו וכאשר אספו בעלי אמונה
ואבדו אנשי החכמה אשר לא ידעו את משפט אלהי הארץ
ולא השגיחו בידיעת סודות המציאות וסתרי האלהות לקוצר
לשונו והפלגת רמיזתו לעניינים באופן מההערה ומה שמזה
אשר לא יעמדו על כוונותיו ז״ל רוב המעיינים בדורנו זה ·
וכבר נפקד מהם היותר נחשב מתועלותיו כי אין נבון וחכם
בארץ הזאת יבינהו בלי מורה צדק ולאהבתי האמת ה׳ שהי׳
אמת ותשוקתי להעמיד בנין בני אל חי על האמת ולתת חרב
פיפיות בידם למלחמה לקום במלחמה של תורה מלחמת ונלוה
להסיב אחרים אל הרודף הוראת יסודותיו לילדים אשר אין
בהם כל מום יודעי ספר ומביני מדע ואשר כח בהם לעמוד
בפרץ המערכה · ויבקשו ממני לשוב אל מלאכת ההעתקה
לשנותו מהמרת הלשון אל העתקת עניניו מצורף לזה הביאור
והשלמה באופן מהשלימות יתפרסמו תועלותיו ופרי חמודותיו
ולא תשכח מפיהם תורותיו · נעתרתי לבקשתם לתקות גמול
התשי״ה יזכני בהיותי נע ונד בארץ עניי לראות מהרה בתפארת
עוזו להעביר גלולים מלב האנשים יבא כל בשר להשתחוות
לפניו · לקבל עליהם עול מלכות שמים אשר נתן בסיני כי
מלאה הארץ דעה את ה׳ · וזה החלי לעשות בעזרתו יתברך
אעתיק ענייני המאמר הזה לא העתקת לשונו אבל בכל מאמר
אשמור כונתו בביאור סודותיו ורמיזותיו והרחבת הדיבור בכל

מאויבי תחכמני מצותיך כי לעולם היא לי :

אחר השבח לאל שאין שיעור אשר שער מאמתתו אלינו באופן מפואר והנפלא מה שבו נהיה שלמים ושמחים ושמרנו מהמבוכה והבלבול ולקח אותנו להיות לו לעם נחלה מכל העמים ממלכת כהנים וגוי קדוש משרתי עליון משקפי האמיתיות מלומדי מלחמות גדלים ומשבושים שהבדילנו מן התועים להתענג משפע כבודו לא שם חלקנו כהם וגורלנו ככל ההמון כלם כאחד יחפיר ויבאיש בדעותיו ואמונותיו בהמה בדמות איש · נבדל מהמוחש נפרד מהמושכל שקר ותרמית אב לבנים יודיע הם משתחווים להבל וריק ומתפללים אל אל לא יושיע ואנחנו עמו וצאן מרעיתו משתחוים לפני מ"מ המלכים הם ע"כ נוים ה' רב להושיע תורת אמת ממכון שבתו עליו הופיע · ברום עולם מושבו מושב אלהים ומשפט צדקתו מן אפסי ארץ השגיח · לך ה' הגדולה והגבורה תתברך ותתרומם ע"כ ברכה ותהלה בראותי תוקף הגלות גלות ירושלים אשר בספרד כל היום אכלונו המונו אויבנו העומדים עלינו לכלותינו בלשון מדברת גדולות באמור אלי כל היום כי שקר נחלו אבותינו · מלאני רוחי רוח נדיבה · ופרשתי אגרת תשובה · בעיקרי אמונתם עפ"י השכל והמוספת יסודה עוקרת פיקוריסס אומרת ערו ערו עד היסוד בה היא אגרת ידועה לאפרופיט ואכרתי בתחלת פי' בה שהם דרכים הלכו בהם קדמונינו הצדיקים בויכוח עם מדברי זאת האומה ובה' מהם רשמתים שעשה הר' **חסדאי** במאמר קטן הכמות ורב האיכות והמעלה אשר חבר בלשון ארצו ולקיצורו ועומקו נעלם מבני

בעיקר הא' מעונש אדם הא' · ההקדמות המשותפות הם ב' א' שהעונש היה בנדק ב' שהעונש היה גופיי ורוחניי ג' שהעונש הגופיי איננו סר והוא נשאר עדין · וההקדמת א' הוא החלוף והוא שהנוצרי מאמין ומקיים שהעונש הרוחני היה לשלול כל הנשמות כל הבאים אחר אדם מחסד ג"ע והיהודי מקיים ומאמין שהעונש הרוחני הוא לנפש אדם הא' לבדו ולא עבר העונש לנפש זולתו ·

בעיקר הב' הוא בגאולת אותו החטא ההקדמות המשותפות הם שתים א' שהעונש הגשמי מהחטא ההוא עדין לא סר ב' שהעונש הרוחני ממנו אפשר שיהיה סר · המתחלפת אחד היא לבד שהנוצרי אומר שהעונש הרוחני סר במיתת המשיח והיהודי כופר בזה :

בעיקר הג' והוא השלוש ההקדמות המוסכמות ז' א' שהש"י ית' מחוייב המציאות ר"ל שהמציאות לו מעצמו ולא מזולתו ב' שהמהות האלהי בו כל השלמיות לננא ג' שהוא פשוט בתכלית הפשיטות פשיטות בב"ת ד' שבו חיים נצחיים יכולת וחכמה ורצון ומעלות אחרות נצחיות ה' שאין בו ית' חלוף ו' שא"א שיקבל הרכבה כלל ז' שאין בש"י ית' דבר לא יהיה לו אלוה · ההקדמות המתחלפות ג' א' שהנוצרי אומר שיש בש"י ית' ג' תארים נבדלים בלשונם פ ר י ש ו נ א ש והיהודי כופר בזה ב' שהנוצרי מאמין שיש באל ית' תואר נקרא בן נולד מאב והיהודי כופר בזה ג' שהנוצרי מאמין שיש בש"י ית' תואר נאצל מהאב והבן נקרא רוח והיהודי כופר בכל :

בעיקר הד' בהתלבשות הבשר הנוצרי מאמין שהבן קבל בשר בבטן הבתולה התלבשות בלתי מתחלק ובלתי נבדל

עקריו באופן שטיפת תועלתו אל כל סביבותיו :

אמר שרים ונכבדים בקשו ממני ויסרני כי לחבר מאמר אודיע בו הספקות והבטולים אשר יעשו שומרי תורת משה ע״ה נגד אמונת הנוצרים ושאכוין בו עבודת הבורא לעמוד על האמת במחלוקת הזה הקדוש בין הנוצרים והעברים ומלוא המשא והמתן ומפני שתכלית הזה נכבד מעלמותו · בהיותי מחוייב להפיק רצונם עם היותי בלתי ראוי ראיתי להכין ולחבר בהשתדלות בזה המאמר מה שאוני ובעבור שיראה האמת באופן היותר ברור בהרחקת כל הטעאה ראיתי להקדים ב׳ דברים :

ראשונה למה שלא יוכל להמלט מלהשתמש מקצת הקדמו׳ לשאול ולהשיב ראוי שתהיינה מזומנות אלינו ההקדמות המשותפות לשתי הכתות וגם ההקדמות אשר יודו בהם שני בעלי הריב :

שנית אשר שהיתה כונת זה המאמר להניח הספקות והבטולים המתחייבים לאמונה הנוצרית ראוי להניח כונתם בעיקרהם ולצייר אמתתם אחר שהיה הציור בדבר קודם אל האמות בו ומפני שהנחת ההקדמות המוסכמות מהכתות ואשר בהן התחלפן תהיה יותר נכון בכל א׳ מעיקריהן אשר עליהם יהיה הריב והמצה · אומר **עקרי אמונת הנוצרים** והם עשרה א׳ חטא אדם הא׳ השרשי הכולל ב׳ הגאולה ממנו ג׳ השלוש ד׳ התלבשות בבשר ה׳ הבתולים ו׳ זביחת המזבחם ז׳ הטבילה ח׳ משיח ט׳ תורה חדשה · יוד השדים נשאר אחיך להניח בכל א׳ מאלו העקרים הי״ד ההקדמות המשותפות לשני בעלי הכתות ואשר יתחלפו בהן ·

בעיקר היו"ד בשדיה תפכימים באמת והוא במניאותם והם מתחלפים אבחרת שהנולדי אומר שהיו מלאכים טובים ושחטאו בתחלת עת מליאותה בנאוה ובקנאה ובאותה העתה הופר מהם בחירתם ושבו רעים והיהודי כופר בכל :

ואחר שהונחו אלה ההקדמות בכל א' מהעיקרים ראוי שהניח קצת הקדמות כוללות אשר נצטרך אליהם בויכוח באופן יהיה המאמר יותר שלם והתכלית הנכסף אשר הוא לעמוד על האמת יהיה יותר מבואר ויותר נגלה :

ואומר שההקדמות הכוללות ג' · א' שהאמונה לא תכריח השכל להאמין דבר שיביא אל הסתירה · ב' שלא ידוע יכולת אלהי לסתור המושכלות הראשונות ולא לתולדות אשר התבארו במופתים המוחלטים וזה מפני שהם כבר נולד מהראשונות · ג' שהצדק האלהי מבקש למין האנושי הטוב ומדריך אותו אל השלימות היותר גדול שאפשר בחקו לקבל כמים לטוב לנו כל הימים ואחר שכבר קדם כ"ז ראוי להבין בזה המאמר באלו הענינים ויחלק אל יו"ד פרקים כמספר העיקרים וזה יהיה בתכלית הכללות והקצור כל אריכות דברים נעזוב אבל ראוי שיקדם לזה השעל הנחה א' מבוארת בנפשה והיא שאם היו מופתי שתי הכתות וראיותהם מתחלפות ושוות בהופן שלא תמצא יתרון לא' מהן על זולתה · הנה כת העברים היא אשר לה חזקה והיא מחזקת בתורה האלהית ולהיות האמונה היא היותר עליונה שבדברים ראוי שלא יוסרו מחזקתם אם לא בטענות גדולות ובמופתים חזקים מובטחים מכל ספק ואחר שכבר השלמנו זאת ההצעה רצוננו בעזרת שדי לבאר הפרקים ואם הנה שהאמונה הנצרית היתה מבוארת

באותו אחדות ויותר גדול מדבקות הנפש באדם באופן כי אף אחר שתלוהו על עץ וזאת היה האלוה דבק ומתאחד בבשר ובנפש ר״ל בכל אחד מהן לבדו והיהודי כופר בכל זה :

בעיקר הה׳ בבתולים האמונה הנוצרית היא שהבתולים בשום זמן לא נקרעו לא בזמן הלידה ולא לפניו ולא לאחריו והיהודי כופר בו :

בעיקר הו׳ בזביחת המזבח האמונה הנוצרית מקיימת שהכהן באומרו דברים מיוחדים באותה העתה שנשלם המאמר ממנו הנה האלוה הכן מלובש בבשר הוא במרחקי העוגה והיין באותו הכמות ובאותו העילוי שהנוצרי חושב שהוא על השמים והיהודי כופר בו :

בעיקר הז׳ בטבילה האמונה הנוצרית מתקיימת שמי שלא נטבל אין לו חלק לעה״ב והיהודי כופר בו

בעיקר הח׳ בביאת משיח הקדמה המתוחסת שהמשיח נבאו על ביאתו הנביאים · אנו מתחלפים בזמן ביאתו שהנוצרי אומר שכבר בא והיהודי כופר בזה :

בעיקר הט׳ בתורה חדשה הקדמה המוסכמת א׳ והיא שהתורה הקדומה היא קיימת והמתחלפות ב׳ · א׳ שהנוצרי אומר שכל המצות מלבד עשרה הם חוקים ושאין ראוי לשמרם והיהודי אומר שהמצות כלם ראוי לשמרם לעד ושלא נתחדש דבר ב׳ הנוצרי מקיים שתורתם החדשה משלמת הקדומה והיהודי כופר בו · ב׳ הנוצרי אומר שהתורה הקדומה בלתי נותנת שלימות וחיים נצחיים לנפש עד החדשה שהיא הנודרת אותם להוליכם בעקבותיהם והיהודי אומר שהתורה הקדומה נותנת חיים נצחיים ושלא נתחדש דבר :

המחייבות לאמונה הזאת מצד העיון ומצד הכתוב ורמאשונה מצד העיון :

ונאמר שזאת הראיה בלתי ראויה וזה מצד ארבע טענות

האחת נכחיש אותה ההקדמה האומרת שלפי הדין נ״ע וחיים נצחיים לא יושגו מצד העבודה מזולת חסד אל׳ אבל נאמר שהוא דבר טבעי ש העובד אהים משלמת חיין העיוניים המאושרים נפשו הקדושה שתהיה יורשת חיי עולם הבא וזה ראוי לקיים וכאשר היה זה כמו שהוא שלילת הנפשות מזה העונג לא היה שלילת חנינה וחסד אבל היה עונש בב״ת ונתינת עונש בב״ת לנפש נוח לה שאין לה הפסד ואליה עם נפש אדם יהיה עול בחקו ית׳ חלילה · השני אף שנניח אותה ההקדמה ע״ד הנאה עם היותה בלתי אמיתית אומר שסברת חסד וחנינה למי שאינו ראוי שיוסר מ.זנו אינו יושר אלפי לפי שנפשות הצדיקים נח והאבות ע״ה אין להם הקשר עם נפש אדם החוטאת וכ״ש לדעת הנצרים שנפש כל אדם בראם האל יתברך לאותו גוף וא״כ לא חטאו ולזה אינו ראוי שיוסר מהם חסד ורחמים · השני אומר עוד שאם היה אדם קודם שחטא ראוי לחסד ולרחמים והיה יורש עונג נצחי אברהם ושאר הצדיקים הם יותר ראויים לקבלת החסד הזה איך יתחייב ׳ זה ׳ מנה שאומרים והוא שאם אדם נברא שלם בלתי מוכן לחטא ככר קנה החסד הזה אברהם שנולד בחטא ובעון הולל ולא חטא אבל חי חיים מעולים ומאושרים יותר ראוי הוא לעונג בעבור שהיתה המעלה בו יותר נראת ומשובחת וא״כ עול בחיקו יתברך שיהיה אדם יורש עונג אם לא היה חוטא עם מעוט מעלתו ואברהם אשר לא חטא

בזאת ההקדמה לפי מה שהונח מההקדמות רצוני לחזור ולבאר אותה בכל אחד מהפרקים יען נהיה יותר בטוחים מכל טעות ושתוף :

הפרק הא' בעונש חטא אדם הראשון לאמר שהיה גדול החטא נחשב לפי חשיבות החוטא ומעלתו וכמו שיבחן החטא מגד מעלת מי שחוטאין אליו ויהיה קשיו וגדלו לפי מעלתו כן ראוי שיחשב יותר גדול ויותר נפלא כאשר יעשהו איש שלם בלתי מוכן לחטא ואין לו השיג ל עונות ובפ"ט אם זה האיש קבל חן וחסד מאשר חטא אליו וחטא אדם הראשון וטרדו נעשה נגד הא' יתברך שהוא בב"ת במעלתו ועשאו איש מוכן ל שלימות והיותר מועט נטוי בטבע לחטוא שאפשר שימצא להיותו יציר כפיו ית' עם מה שקבל ממנו ית' מהחסד וההנינה באופן היותר שלם במינו ולפי כל כל אלה הבחינות אומר הנולדי שיהיה חטאו עצום מאד ובב"ת להיותו כולל בכח כל מין האדם אשר יבואו אחריו ויצא ממנו ולפייז יחשבו שראוי ויאר הוא שהעונש יהיה בב"ת וכולל לכל מן האדם ולזה המין היה ראוי לעונש בב"ת ואם זה ראוי כ"ש שהיה ראוי שיוסר ממנו החסד והרחמים וההנינה אשר הם החיים הנצחיים והעונג למה שהיה האמת שעפיי הדין המצות והעבודות לא יושגו באמצעותם החיים הנצחיים הערבים מזולת שיצורף עם חסד ה' ורחמיו כאשר מקיימים חכמי התיאולוגיאה והיות הענין כן הוא מבואר שלא קבל עונות הדין המין האינושי אם יהיה נעדר מהחסד וההנינה כזאת כן ראוי שיוויר זה הענין לפי כוונת הנולדים בעיקר הזה הראשון וראוי שנלך אחי"ז בביאור הביטולים והספקות

אותם במנוחה מה ויותר מנוגה מזה שהנביאים אשר יעיינו ויסינו כבוד אלהים בהיותם בגופתם וכ״ש מרע״ה אשר העיד ועליו הכתוב ודבר ה׳ אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו וכתוב ותמונת ה׳ יביט בכל עת שירצה ושתהיה נפשם נעדרת מזה העונג אשר כבר סר טרדת הגוף וחברת החומרים ושבו הנפשות הטהורות משכלות ומזאת השכלה אחר מות עם היותם נקיות מכל שיג וחלודה ואין ראוי ליחס זה ליושר האלהי · וזה מה שנאמר בפרק הזה הראשון :

הפרק הב׳ בגאולת חטא אדם הפרטי הנקרא בלשונם אוריגינאל למה שהיה שקוצי יהיה משוער לפי

ערך אל אשר חוטאים אליו ולפי מעלת החוטא ולפי העון בעצמותו לפי מה שקדם אם לא היה די באיש מלוכלך באותו חטא לגאול אותו ולזה הסכימה החכמה האלהית ורחמנותו לפי מה שסובר הנוצרי לקבל בשר אינושי באופן שבאמצעות נויתתו זה האיש השלם התמים בלי מום יפדהו מידי צר ויושב העונש הרוחני ונפשות בני קדם זה הוא נייור אמונתם בזה הב׳ :

הבטולים המתחייבים לאמונה הזאת יהיה מב׳ טבעים אחד מזאת הגאולה בלתי הכרת ת

ב׳ שהגאולה הזאת בלתי מתייחסת ונערכת ג׳ שהגאולה הזאת בלתי אפשרות ·

הראשונה אומר שאם עונש חטא אדם הא׳ הרוחני לא עבר לזולת נפש אדם הא׳ לפי מה שביארנו

כפי א׳ איך זאת הגאולה בלתי הכרחית וזה יתבאר בשניית הקדמה גלוית האמת והוא שהדבר האלהי אין לו יחס וערך

יאבד עולמו עם היותו ברום המעלה אשר בעון חולל ועכ״ז לא פתוהו רעיוניו ומחשבותיו ולא הטוהו עשתונותיו מעבוד אלהים מאהבה · הדי' ואם היה היוצר האלהי מבקש להאדם הטוב היותר גדול ומדריך אליו אל השלימות היותר נפלא שאפשר שיקבל לפי מה שהונח בהקדמות זה המאמר איך אפשר שיתחייב ממנו ית' שיסור חסדו ואמיתו לפי שלא חטא אליו ואינו ראוי להסיר ואיה חסדיו הראשונים במין האדם אם היה זה אמת ויותר מאלה שעונש הנפשות לא היה שלילת השם עונג ג״ע לבד אבל לצערן ולהכאיבן ושלא יוהם אל אבדון בגהינם שלמה שהיה הנפש מטבעה אף בזולת חטא אל אינה בצער מכאיב ובאם לא נוסף אבל אשר אליה שתקנה באמצעות השכלתה עם הגוף להשתתף עם השכלים הנבדלים אשר מהם חוצבה והם מטבעה ונפש אשר אלה לה בטבעה איך יבא מכסא כבודו להעניקה ולתת אותה בגהינם ושופט כל הארץ איך לא יעשה משפט חלילה לו חלילה לעשות זה הפועל · ואלו הם הספקות המתחייבות לזאת ההנחה מפאת העיון מלבד הנשארים מצד העיקר השני לפי מה שנאמר שם אמנם המתחייב לפי הכתוב הוא בעיקר הזה' נבאר שתורת משה ע״ה נותנת חיים נצחיים ביאור אין ספק בו אבל עתה נעשה ראיה בצויית האמת והוא שחכמי התיאולוגיאה הודו שבעבור צווי אחד פשוט נקל אשר הוא המילה הנאמרת לאברהם אבינו ע״ה סר מהעונש הרוחני הרבה מאד כי הוסר מעל נפשו עונש גהינם ואף כי לא הובא אל הקדש פנימה ולפנים היא שמירת תורת מרע״ה אשר בה תרי״ג מצות שלימות ראוי היה להסיר עוד העונש הרוחני מהנפשות ולתת

נענש · אומר עוד שאחר שזה המשיח אינו ממין האינושי העונש אשר יסבול לגאולת חטא אדם אינו נערך ואינו מתייחס :

השלישית אומר שזאת הגאולה בלתי אפשרית · ונאמר אם ההתלבשות בבשר נמנע הגאולה הזאת בלתי אפשרית אבל ההתלבשות נמנע א״כ זאת הגאולה נמנעת חיוב הדבקות מבואר בנפש ובתורת הקודש יתבאר בפרק הדי · אומר עוד אפי׳ שהונח אפשר קבלת האלוה הבשר שזאת הגאולה נמנעת וזה שרפואת הדברים יהיה בהפכיהם החטאים עם המצות המרדים עם העבודות אבל רפואת פחיתות עם פחיתות יותר גדול הוא רפואת מרד עם מרד ועון עם עון ורפואת מרד אדם אשר היה בכח המין אשר היה נגד צווי אחד קל על אכילת עץ הדעת עם מרד העם אשר בחר ה׳ מכל העמים אשר על פני האדמה נגד עצמותו ית׳ זה ירצה העול היותר גדול שאפשר שידומה אל כל טבע כ״ש אל אשר הוא צדיק וישר בתכלית השלימות ית׳ · אומר עוד כי כאשר הונח שהאל ית׳ דורש כל עדת האנשים אל שלמותם ואל טוב היותר גדול שאפשר שיקבלו לפי טבעם ואם היתה זאת הגאולה אפשרית היה בהכרח מצורף ומזוקק החלק היותר מעולה שבמין והיותר נבחר עמנו הוא מבואר מכל זה כי אם היה הצורך מביא אל גאולה לאותו חטא היה יותר ראוי ויותר מיוחד שתהיה בדם מלתו עם שהיא בעצמה מצוה ועבודה והיה בה די לפי מעלת כבודו · אומר עוד שהוא מגונה מאד שנאמר כי נהסיר העון הכולל למין אשר היה ראוי שיקבל עונש שינתן אליו הוד והדר במקום יסורין וזה מחוייב מצד מה שאמרו שהאלהות נתלבש בבשר

עם זולתו ואח״ז נאמר אם בעבור דם בריא אברהם אבינו
פי׳ עונש נכינס מהנפשות יותר ראוי לאין שיעור שדם בריא
המשיח אדם ואל יורישם חסד וחנינה ותביא אותם ל עונש
עם שהוא מבואר בנפשו שהנפש דם כזה כי לפי חשיבות
מעלתו לכפר העון היותר נחשב לאין שיעור שידומה והיתה
הגאולה הזאת יותר מיוחדת לפי מה שנבאר בזה הפרק :

השנית אומר שזאת הגאולה בלתי נעדרת ובלתי מתייחסת
זאגיא מה שהניחוהו הפֿאיפֿם בזה שהם אמרו
שהגואל ראוי שיתן דבר מה בעבור מה שירצה לגאול ואח״ז
נאמר גאולת עון לא תהיה נערכת ומתייחסת מזולת עבודה
או מצד צדק אבל זאת הגאולה לא היתה ע״י עבודה ומצוה
ולא ע״פ המשפט א״כ היא בלתי נעדרת חיוב דבקות הנמשך
לקודם מבואר בעצמו לפי שהסרת עין מזולת עבודה או מזולת
משפט היא נקרא הפך לא גאולה · סתירת הנמשך והוא
שזאת הגאולה לא היתה ע״י עבודה ולא ע״י המשפט יתבאר
כן · **ביאת המשיח** לא היה עבודת ומצוה לפי שזה לא
יגאל אלא בדברים הרצוניים לפי חרשו כראשון מ א י ט י ק א ש
וחכמיהם מודים אבל הביאה באונס והכרה בביאת האנושות
א״כ לא היתה עבודה · ושלא היתה בצדק זה מבואר כי היה
איש אחד שלא נולד בחטא ולא חולל בעון ואינו ראוי ויושר שיהיה
נענש ראובן בעון שמעון · אומר עוד שאיך גאולה זולתי
או באיש עצמו אשר חטא או לסאות באיש מינו והוא מבואר
שאינו ראוי ולא נערך ומתייחס שיהיה המלאך נענש בעבור
חטא אדם · אבל זה האיש המשיח הוא יותר נשא ורם
ממלאך א״כ אינו מתייחס ונערך שאיש אשר אלה לו יהיה

האחרונה הזאת סותרת ההקדמה הראשונה אשר הסכימו עליה ״ נגד ההקדמה השנית אשר הסכימו שהא׳ ית׳ בו כל השלמיות לנצח · אומר אם האב הוליד הבן אם היה זה בזמן או בעתה אבל לא היה זה בזמן מפני שבחלי הזמן ההוא אשר נולד בו לא היה נמצא ויהיה נמצא אחרי העדרו ואם לא היה נצחי וזה הפך מה שהונח נשאר א״כ בעתה אבל לא יהיה בעתה א׳ לבד מפני שיתחייב אותו הבטול בעצמו ר״ל שנמצא אחר העדרו שקודם אותו העתה לא היה נמצא וא״כ לא יהיה נצחי לא ישאר א״כ שהאב יולידהו תמיד בעתות רצופות והוא תמיד נמצא ממנו מבלי שיהיה שם עתה ראשון ממנו התחיל מציאותו ולכן יהיה האב פועל הבן תמיד בכל עתה לנצח וכמו שהאב נצחי הבן הנמצא ממנו נצחי בכל עתה ועתה יולידהו ויתחייב מזה בטולים מגונים ראשונה שיהיה הזמן מחובר מעתות ורגעים אחר שהוא נאצל ממנו תמיד בכל עתה ועתה · וכבר נתבאר דהמנע זה ברביעי ובששי מס׳ השמע במופתים המוחלטיי ר״ל שהזמן הוא מדובק ושאינו מחובר ממה שלא יתחלק ולא יהיה מחובר מרגעים אבל הוא מתחלק אל בלתי תכלית בכח החלוקה כמשפט כל מתדבק:

וראוי שתדע שהנוצרים מאמינים בזאת החלוקה האחרונה ר״ל שהוא נולד תמיד והאב מוליד את בנו תמיד וכמו שאין ראשית ותחלה לאב אין התחלה וראשית לפעולתו שהוא בנו וזה והוא ממציא אותו תמיד אשר יתחייב ממנו שיהיה הזמן מחובר מעתות אחר שהוא לא יולידהו בזמן מדובק אבל בעתה והוא נמצא ממנו תמיד יהיה נמצא ממנו בכל עתה ועתה ולכן יהיה הזמן מחובר מאלה העתות ויתחייב

אנושות כאשר שהמין האנושי כלו נתעלה עילוי גדול ובמיתת
לא הרגיש אל ההמון יסורין וכאב כלל · ומכלל כ״ז הוא
מחוייב שזאת האמונה בלתי אפשרית וזה ראוי שנניחהו מצד
העיון באלה העיקרים ובפרק הט׳ יתבאר שתורת מרע״ה
מורשת חיים נצחיים ולפ״ז קודם מיתתו היה בעונג ואין
צורך אליה :

הפרק הג׳ בשלום האמונה הנגדית מנחת שהעצם האלהי
יכלול על ג׳ תארים פירשונאם בלשונם ומהות

אחד אב בן ורו״הק · יכולת חכמה ורצון האב מוליד הבן
ואהבת שניהם הרו״הק הוא נאצל מהאב הוא היכולת והבן
הוא החכמה מהרוח הרצון והג׳ במהות אלה אל אחד הם
נבדלים אבל בתארים וכל אחד מהם הוא אלוה זאת היא
אמונתם בזה העיקר :

והספקות והבטולים שהם מתחייבים לזאת האמונה ואם
היו רבים ומטבעים שונים כלם

יכילו סתירה והכחשה בהקדמות המוסכמות אשר הונחו בזה
העיקר וראשונה זאת האמונה סותרת ההקדמה הא׳ האומרת
שהאל ית׳ מחוייב המציאות וזה כשנאמר אם הבן הוא נולד
האלוה נולד וזה יתחייב מאמרך שכל אחד מהם הוא אלוה ואם
היה האל נולד א״כ הוא עלול ומסובב זה מבואר שהמוליד
סבת מציאותו אבל מי שהוא עלול אינו מחוייב המציאות וזה
מבואר שיש לו התלות א״כ יתחייב שהאל אינו מחוייב
המציאות · דומה לראיה הזאת נעשה ברו״הק כשנאמר הרו״הק
נאצל א״כ האלוה הוא נאצל א״כ האלוה עלול ומסובב וא״כ
הוא אינו מחוייב המציאות · ולפי אלה שתי הקדמות

נאצל ממנו בזמן או בעתה עם כל הבטולים המתחייבים מהולדת הבן וזה מבואר בנפשו ׃

הנה ע״ז האופן ראוי שיובנו דברי הרב ז״ל במקום הזה ואני הרחבתי הביאור בהעתקתי אותם כי לשונו קצר ועמוק במקום הזה לא ראיתי מי שיבינהו ולכן עברתי חק ההעתקה בזה יותר מאשר ואחריו ׃

אמר יוסף שהרב הזה עשה זאת הסתירה לנוצרים מח״ש אבו חמד ראשונה במאמר הד׳ מהפלת הפילוסופים ׃

ותאמר השלימה הח׳ ר״ל בן גרשון בששי מספרו מלחמות ה׳ וזה שהות אחר שאם היה העולם נאצל מהבורא והוא הפועל אותו הוא מחויב שלא יפעלהו תמיד ושלא יאצל ויתחייב ממנו תמיד שאם היה כן יהיה הזמן מחובר העתות ויהיו הגרמים השמיים נפסדים תמיד ויהיו נפסדים והווים בכל עתה על האופן בעצמו אשר באר נוסהו בהולדת הבן אם היתה תמיד ׃ ולמה שהתבאר לנו בחוש אין בו ספק שהעולם ר״ל בשמי הגלגלים וככביהם מהארץ הם מפעולת פועל ושלהם פועל המציאם וא״א שיהיה זה תמיד לפי מה שהונח הוא מחויב שיהיו נמצאים בעת א׳ לבד ושיהיו נמצאים אחר ההעדר ולכן פי׳ במופת הזה שהעולם מחודש וכן הבן אם היה נמצא מהאב לא על התמידות היה נמצא אחר ההעדר והיה מחודש יהפך מה שהונח שהוא נצחי ואמר עוד שא״א לציור עלול מוטבע מהתחלקו על התמידות זולתי בעניינים אשר הספסד שלא נשאר להם חלק עם חלק כמו שהיה הענין בתנועה כי היא מגעת ראשון ראשון והיא מורכבת תמיד מהכות והפועל והפועל בוחר את הכח ׃ ולזה נאמר

עוד ביטול יותר גדול לזאת ההנחה והוא שיהיה הבן נפסד
על התמדות וזה מפני שאמתו נמצא מהאב ומתחייב ממנו
בכל העתות על התמידות · ואם היה מוליד אותו בעתה
אחר ונשלם מציאותו א״א שימצא והוא פעם אחרת ויוליד
אותו פעם שנית כי הדבר השלם והדבר הנמצא בפועל א״א
שימצא והוא פעם אחרת מזולת שיהיה מציאותו נפסד ואחר
שיפסד יתהוה או יהיה נולד פעם אחרת ·

ואחר ששמת שהבן נולד תמיד ומתחייב מהאב תמיד הנה
הוא מחוייב שיפסד תמיד בכל עת ואחר
יתהוה ואחר יפסד וכן אל בלתי תכלית ולנצח ויתחייב מזה
ביטול יותר גדול והוא שימצא ויפסד בכל עתה באופן שבעתה
אחד יהיה נמצא ובלתי נמצא וזה מבואר ממאמרך שהוא
נמצא ממנו תמיד והדבר הנמצא לא יולידהו עד שיפסד והוא
מוליד אותו בכל עתה א״כ בכל עתה יהיה נפסד שאם יהיה
נשאר שום עתה א״כ לא יולידהו תמיד כי אותו העתה
שנשאר במציאותו לא יהיה נולד אחר שהנמצא לא יתהוה
ולא יפעלוהו בעודו נמצא א״כ שיהיה נפסד בכל עתה באופן
יקבל מציאותו בכל עתה וכאשר היה זה כן מבואר שהוא
יהיה בכל עתה הווה ונפסד נמצא ונעדר וזה מבואר השקרות
ויתחייב א״כ שהאב הבן אשר הוא עתה איננו הוא אשר
היה אתמול ולא העתה שעבר אחר שכבר נפסד אותו הבן
ונמצא זה ויתחייבו מזה ביטולים מגונים רבים מלבד הבטול
הא׳ אשר ישיגם שאחר שהאב הבן עלול מהאב הוא בלתי
שלם הפך מה שהונח בהקדמה שבו כל השלמיות לנצח ·

ודומה לאלה הסתירות נעשה באצילות רויאק באמרנו הוא

אמר יוסף וכאשר הגדלתי בחקירה ראיתי כי בן רשד הרגיש בזה הרגש מה ולכן מה שאמר בהרבה מקומות שהעילה מציאותו בתנועה ומי שנותן מציאותו ואמר ג"כ שמציאותו באחדותו ולכן נותן אחדותו הוא פועל אותו · אדמה שהוא עשה לברוח שלא יהיה הויית פועל תמיד בשתי העולם להיות מבואר שהויית שהדברים הקיימים א"א שימצאו אל פעם א' לבד ולכן ייחס הפועל לתנועה שהיא נמצאת תמיד מהמנע וא"כ הבורא ישתבח אינו פועל העולם בעצמותו · אבל לתנועה כי היא צריכה אל מניע תמיד ולזה שמציאות העולם בתנועה פועל התנועה הוא פועל הגלגל ע"ז הצד הכלים עליו שם פועל וראיתי בביאור המאמר י"א מהם שאחר שטבע בשכלים הנבדלים ואיך השתלשלו אחר שאין שם פועל אלא שכל משכל משכיל ומושכל מעלים ונשלם :

וראיתי בהפלת ההפלה אומר ע"ד הספק כי אפשר שיחשב שלא יעדר העולם בהעדר סבתו כי הוא נכנס בעצם ובתכונות האיך · אבל השכלים הנבדלים אשר מציאותם בהשכלת עלתם מנויות בצרוף א"א בהם זה · וכבר ראיתי בפי' השמים והעולם במאמר השני מה שיסתור כוונותיו · את שכבר התבאר שם שצורת העולם וכוכביו ומספריהם ותנועותיהם הם לתכלית מה ושהם מפעולות פועל ולכן שבה השאלה במה שקדם הוא בחכמתו כבורא ומתחבא ולא ידע מה יעשה כאו טבע האמת הכריחו אל חידוש העולם אבל הוא נתפתה מטענות ארסטו בקיום קדמותו חשב שהם מופתים אמיתיים ועשה ראיות הסותר ספקות ובקש התרתם פעם בכה ופעם

בגדרה בשלישי מהשמע שהיה אלמות מה שבכח מלד שהוא בכח · וכן יהיה הענין באצילות האור אבל הדברים שהם עצם והם קיימים נאמנים המציאות איך יצוייר שיושפעו התיל ואיך יצוייר שגשם הגלגל היה מושפע תמיד לא נשאר א״כ זולתי שהוא נמצא מהתחלתו בעת אחד · והוא העת אשר קבל מציאותו אחר שלא נמצא ולזה אמר אבוחנור כי הדבר הנמצא אינו צריך ממציא אבל יצטרך שומר מציאותו · אבל נותן או פועל מציאותו לא יצוייר למי שהוא נמצא · ואחר שכבר הודו כל הפלוסופים והורה עליו המופתים כי גשם הגלגל ומספר הככבים וכדוריהו ומנהג הוא עלול והמציאותם מזולתם וא״א שיהיה זה תמיד הוא מחוייב שהם נמצאו ממציאם יתי׳ בעת הוא אשר ברא אחר העדרם וא״כ הם מחודשים חידוש גמור וזה מופת חותך אצלו על חידוש העולם לא יוכל האדם בצירתו הראשונה לספרד מזה הציור ואין לו ראייה זולתי למי שלא ידע טבע המופתים או בעל תאוה גדולה :

והרב הזה העתיקו הנה נגד הנוצרים בכולדת הבן ואצילות הרוח ואח״כ שב מדרכיו שהוא כבר טען ע״ז המופת בספרו אור ה׳ ואדמה שהוא חבר המאמר הזה אחר חברו אותו הספ׳ ואם לא היה זה הטעה לא מופת ואין זה פועל אנושי ולא מה שכיוון לפי מה שזכר בהקדמותיו · וכן יראה באמת שהטענות אשר טען שם הלוקות מאד ·ככר הראתי הולשתם למשכילי עמנו והעמדתיי על האמת שם על שאין בהם כח להוציא אותו ממעלת המופת ושהוא ז״ל לא עמד על תכלית מה שכוונו בעלי זה המופת שם עד המקום הזה וכבר בארתי זה במאמר נפרד חברתי בזה הדרוש :

ונפשות והוא הפך מה שהונח בזאת ההקדמה :

אמר יוסף זכר ארסטו בספ׳ מה שאחר הטבע שהדבר ומהותו דבר אחד והמהות המושכל שכולל הוא הדבר בפועל והוא זולתו בכח ר״ל כי המהות המושכל מראובן הוא ראובן בפועל והוא זולתו ר״ל יתר האישים כלומר שהוא יתנשא ע״כ אישי המין אבל המהות האיש הנמצא חוץ הנה הוא האדם זולת עצמו והמהות האלהי הזה אשר הוא אחד בא בו בבן וברוח אם הוא מהות מושכל וכולל הנה הוא בעל גדר בהכרח והוא מורכב ויתחייב שיהיו שם ג׳ אמריים בי׳ תחלה הריבוי כמו שפי׳ לאגרת אפדי · ואם הוא מהות אישי יהיה המאוחד שהוא מאחר בעצמו ויהיה מהות האב הוא מאחר האב ולא יהיה שם ריבוי במאחר כמו שאין ריבוי במהות והוא הפך מה שהניחו כמ״ש שם ג״כ יהיה שם ריבוי במאמרים ואומרים שכל אחד מהם הוא אלוה :

עוד הניחו שכל אחד מהם נפרד ונבדל במציאות א״כ יהיו האלוהות במספר המאמרים ויהיו שלשה אלוהות לא אל א׳ כמו שהניחו אבל שהם יקבלו הסותרים שיאמרו שהם ג׳ וכל אחד אלוה ושהוא אלוה אחד אין עוד א״כ הוא ג׳ והוא א׳ ושם יאמרו שהוא פשוט ואחד והרכבה ויאמרו שמהות האב האישי הוא מהות הבן ושהאב הוליד הבן א״כ הוליד עצמו ובכלל יתחייב להם סתירות רבות ראשונות :

אמר בנשית האומרת שאין בו יתי חלוף אומר שאם היה כמו שהניחו היה בו חלוף בהכרח וחלופים רבים גם יתחלפו לבנ״ית א׳ יתחלפו שהמהות הוא בלי ריבוי יתחלפו עוד שהאב יוליד הבן והבן לא יוליד · יתחלפו עוד שהאב

ככה אבל לא יוכל להמלט בהאמת יורה דרכו · ואחר
שנתיישב זה נשוב למה שהיינו בו מהעתקת ביאור דברי החכם
כי אין זה מקום לזאת השאלה · אלא שראינו לבארה פה
לתועלת המחוייב ממנו כאשר מצאנוהו מסכים למה שביאר
החכם בהקדמה הזאת נגד הנוצרים :

אמר ההקדמה הנ' והיא שהמהות האלהי בו חיים נצחיים
יכולת וחכמה ורצון ומעלות אחרות רבות אומר שאם
יכולת חכמה ורצון הניחו אותו לשלש תארים נבדלים ר"ל
פריצונאש ע"מ זה לא בהיות לתאר אחד וכן יתחייב
שתהיינה יתר מעלות ויהיו התארים רבים לא ג' פריצונאש
לבד · או יתחייב להם שלא יהיו בו זולת אלו ולא יהיה הי
הפך מה שהונח בזאת ההקדמה שבו חיים נצחיים בהקדמה
הד' האומרת שהוא ית' פשוט פשיטות בב"ת או מפשיטות
בב"ת יאמר אותו פשיטות שא"א שימצא בב"ת גדול מבב"ת ·
אבל הפשיטות הזה אשר הניחו שידומה פשיטות יותר גדול
ממנו וזה מבואר שכבר אפשר שידומה שלא יהיה בו ריבוי
בתואר ושלא יהיה תואר אחד טוב ותואר אחד טוב יתחייב
א"כ שאינו בתכלית הפשיטות · ועוד כאשר היה המהות
מתחלף לתואר וזה מבואר שהמהות הוא אחד והתארים
רבים יתחייב שיהיה בו ד' דברים מהות א' וג' תארים לא
שלש לבד וזה נגד ההקדמה האומרת שהוא בתכלית הפשיטות
בחמשת האומרת אין בא"ל ית' הרכבה · אומר למה שהוא
מבואר שהתואר והמהות הם מתחלפים לפי מה שזכרנו והוא
מבואר ג"כ שהתואר או יוליד או יאציל והמהות אינו מוליד
ואינו מאציל הנה א"כ הוא מורכב ממהות ותארים נושא

לפי שמניח אותם דברים עצמיים למהות ואינם עצם המהות כמו שהניח זה הרב ז"ל ולכן לא השיג לזאת ההנחה אחד מאלה הביטולים המתחייבים לאמונת הנוצרים ולא יאמנו שהם א' והם ג' ולא יתר הגלויות והביטולים וזה מבואר מאד:

והוצרכתי להעירך עליו יען ראיתי קצת משכילים ישבו על סברת זה החכם בהאמינו התארים העצמיים קצת מאלה הביטולים והיה זה סבה לבלתי יעמדו על אמיתת דעתו והבדל הסברות:

ואשר הטעה אותם הוא מלת תאר אשר העתק מפריסונה ואינה העתקה אמיתית ואחרים העתיקו פרצוף ועניינו כאילו רוצים שהאב מתראה בעצמותו זה וכן הבן והרוח ובכלל אין מובנם א' וזה הטעה למתחכמים לבעלי סברת התארים · וכן הטעם אמרם שפריסונאם הם היכולת והחכמה והרצון ובעבור שאומרים בתארים אמרו שבו יכולת חכמה ורצון חשבו שהמובן א' ואיננו כן:

והרב המורה ז"ל וכל מי שנתפלסף הרחיקו התארים העצמיים להמנע ההרכבה המחויבת בנשיאות התארים הנמנעת במחויב המציאות · וכבר חשב הרב הזה ז"ל להתיר אותו הספק המתחייב לזאת ההנחה בספרו אור ה' אבל לא יחוייב לו ספק אחר מאלה · ונ"ל אמרם שבו יכולת וחכמה ורצון שהמובן אצל בעלי הסברות א' אמ' · זה מה שרצינו לזכור בזה הפרק מהביטולים המתחדשים להם מצד העיון אמנם מצד הכתוב הוא דבור רחב ולכן נעזבהו הנה:

והבן הם מחלילים והרוח ולא אחד מהם לבדו יחליל וכן לא יוכלו להחליל אל בלתי תכלית · א״כ הם מתחלפים בכ״ת :

אמר יוסף והם הניחו כי הבן שלם במדרגת האב ושמסר לו כל כחו ואם נמסר לו הכח להוליד ולא יוליד

אם מצד מונע הנה הוא בלתי שלם ואם שלא ירצה להוליד הנה הכח בו לבטלה ואם אין לו כח להוליד הנה בלתי שלם ואינו במדרגת האב ביכלתו ואיך יהיה הבן שלם במדרגת האב ואביו זה נותן אליו המציאות והוא מסובב ממנו והאב אינו מקבל כלום מהבן :

אמר ההקדמה שאין דבר באל שלא יהיה אלוה · אמר

אם האל מהות הוא מהות אחד וג׳ תארים יתחייב שלא יהיה א׳ מהם אלוה וזה מבואר שאם היה כל אחד אלוה יהיה כל אחד מהם מהות א׳ וג׳ תארים וזה יתחייב ג״כ בכל א׳ הג׳ תארים וכן אל בלתי תכלית יתחייב א״כ שלא יהיה כ״א מהם אלוה והוא נגד ההקדמה :

אמר יוסף דרוש התארים עמוק מאד · וכבר האריך בו הרב המורה ז״ל במורה ת״ח ונתוכחו עליו

אבו חמד ובן רשד בהפלה ובהפלת ההפלה ויכוח חזק והרב הזה ז״ל החזיק בתארים העצמיים וזה מבואר מדבריו בספרו אור ה׳ אבל ראוי שתדע שהמקיים התארים העצמיים אינגו תחת זה הסוג ואנחנו לא מצאנו מלה אחרת יותר נאותה בהעתקה למלת פריבונה זולת תאר אבל אין מובנה אחד וזה מבואר שהם אמרו שהאב הוליד הבן ואי שמניח שבו יתי׳ יכולת וחכמה לא יחשוב חלילה שהיכולת יפעל לחכמה ולא שהיכולת אלוה והחכמה אלוה וכן המציאות והאחדות

עם הבשר ולתת אותו הכבוד והעילוי למין האנושי עם היותו בחטא שנוכל יותר להכיר הענין ההוא עם היות אותה הנפילה לא עשאה מי שראוי לפי מה שקדם בפ' ב' וזה מספיק בבחינת הסיבה התכליתית והתלבשות :

אמנם בבחינת הסיבה הצוריית אומר שאחדות אדם עם א' הוא נמנע שיביא אל סתירה וזה מבואר שהאדם הוא ב"ת והאל ית' הוא בב"ת וא"כ אינו דבר יותר מלאער חיוב עם שלילה וכבר זכרנו שהדברי אשר יתחייבו סתירה אינו יכול עליהם :

שנית אם היה זה האחדות אפשרי יתחייב שזה האיש אשר יתאחדו בו לא יהיה אלוה ולא יהיה אדם אבל יהיה ענין א' מורכב משני אלה הטבעים וזה יתבאר בשתי ראיות הא' נאמר זה האחדות או היה מזגיי או מקומיי או שכני או צוריי ר"ל שהדברים המתחלפים כשיתאחדו או יהיה על דרך המזג כיסודות בנמזג או על דרך שכנות היין והשמן או שהם דבקים במקום אחד כשני גשמים דבקים במקום אחד או על דרך צורה כאלו תאמר שהחומר והצורה הם דבקים והם דבקות צוריי ואי אפשר שיהיה מזגיי שהנבדל לא יתמזג עם הגוף כ"ש טבע אלהי עם טבע אנושי ולא ג"כ על דרך שכנות ולא על דרך מקום אחר שהאלוה לא יהיה במקום ישאר א"כ שיהיה צוריית וזה יהיה א"כ שהאדם יהיה שם מעמד החומר והאלוה מעמד הצורה ויתחייב אם כן בהכרח שזה המורכב אחר שיהיה מתחלף במין לחומר ולצורה כי הדברים הרבים כשיתאחדו ויעשו אחד זה האחד הוא זולת כל אחד מהם ולזה לא יהיה אל ולא אדם אבל יהיה אחד

הפרק הד׳ בהתלבשות למה שהיה האדם טרם חטאו ומעלו קרוב אל האלהים · וכאשר מרה ועבר על

מצותו רחק ממנו ית׳ רוחק בבי״ת היה · מחסד ה׳ ורחמנותו
אשר באמצעות אחדות בבי״ת מאלהותו והאנושות ישוב האדם
לאיתנו ולהיות קרוב אליו ית׳ עם גאולה אותו חטא ולזה
חייבה החכמה שהאל והבן קבל הבשר בבטן הבתולה ונתאחד
עם האדם אחדות בלתי מתחלקת ואף אחרי מותו דבקית
יותר גדול האחדות הנפש עם הבשר באופן יסבול המות
והיסורין בגאולת חטא אדם הכולל זאת היא סברת הנוצרים
בזה העיקר :

הספקות המחוייבות לזאת האמונה הם הא׳ כל אשר ישינו לאמונת השלוש וזה הבואר

שאם אין שם שלוש אין שם בן וה״ב אין שם בן קבל בשר
אבל נאמר אף שיונח השלוש אפשרי ימצאו ספקות נגד זה
העיקר מב׳ טבעים א׳ מצד הסבה התכליתיה · והב׳ בחינת
הסיבה הנוריית :

וראשונה מצד התכלית הם כל הביטולים אשר התחייבו בעיקר הראשון מחטא אדם ובעיקר הב׳ מהגאולה

ממנו עם שיתחייב להם ביטול מגונה מאד וזה בשניית הקלה
ידועה בנפשה · וזה שנתינת עילוי וכבוד הוא דבר נעשה
בחסד גדול יותר מכפרת עון או הסרתו ולזה היה מגונה
ובטל שהטבע האינושי בהיותו בחטא הוריג״ל יהיה לו החסד
גדול כזה שיהיה האלוה דבק עמו מבלי הסרת אותו עון
ושיצטרך להסרת אותו עון אותה הגאולה והיה יותר ראוי
שהרחמנות האלהי אשר יכול לעשות אותו חסד לאחד האוה

כגלגל או השכל הפועל אל השכבת זרע שגם ירחק מציאותו ופעלו וכמו שנאמר בסוף השמע כי האלוה במקיף כי שם התחלת התנועה שהוא הפועל המניע אחר שמה שאינו גוף אינו במקום · וכמו שזכר בן רשד בפי׳ שם (וכ״כ החייט ז״ל בפי׳ לין מערכת האלהות פ״ב) ואין זה הדבקות דבקות קשר ואהבה ולא דבקות השגחה ושמירה לשבות אשר זכרנו בהשגה לא נשאר א״כ חלק דבקות הצורה בחומר והנה אל הגשם היה א״כ צורו חמרית · ולזה יצדק על ישו׳ שהוא אלוה ושב אח״ך עצם חמרי והפסיד אלהותו · וכבר התבאר בתוספת כי הדבר א״א שיפסיד את עצמו כמו שהוא א״א שיפסיד את עצמו · ואף לדברי ן׳ רשד שאומר שהשכל הפועל צורה לנו ושהוא מלובש בהכנה ושמצד עצמנו ידע את שם ומצד דבקותו בנו ילמד את אשר הנה כמו שביאר בשלישי מס׳ הנפש אין זה הדבקות אשר פונח בט אפשרי כי אנחנו לא יצדק בנו בשום עת שאנחנו השכל הפועל ולא שהוא אדם · ולא שהוא נשתנה ושב צורה אינושיה נמה כמו שיאמרו שיצדק על ישו׳ שהוא אלוה אמיתי אשר ברא שמים וארץ · ולא יצדק אומרם ישו׳ הוא אלוה אם לא ילקח האלוה כגדרו · וזה מבואר כי הוא יושב בתשובה מה הוא ואם הוא נכנס במהותו יהיה בהכרח או מקום מחמד או צורתו אשר יתקיים אותם הסוג והבדל אבל לא יאמרו שאלוה הנה יאמר ישו׳ ושונו נשאר א״כ שיהיה צורתו ובזה נוכל לומר ישו׳ הוא אלוה ובאמרם ישו׳ הוא אדם יהיה האנושות במדרגת החומר והאלהות במדרגת הצורה · וא״כ הוא צורה חמרית לגשם ישו׳ · אבל השכל הפועל לפי׳ ן׳ רשד אינו

מורכב מאנושתו והאלהות וזה מבואר לפי שאמר החכמה הטבעית ויתחייב מזה בטולים אחרים ר"ל שיתחייב שהענין האלהי יתברך נשתנה בא' וזה כאשר היה צורה לאדם כבר נשתנה בהכרח וזו שגגה גדולה :

אמר יוסף וא"א להם שיצאו להם מזה הספק היותר גדול שאפשר שיובא אליהם והוא כי בקבלה שהוא בשר ההתאחדו עם האדם שב צורה נשמית ואם לא למה תאמר נתאחדו או קבל הבשר ויחוייב בהכרח שיפסיד עצמו והפסיד מהיותו אלוה וזה שהאלוה הוא נבדל וכאשר שבצורה נשמית או אנושית כבר שב מהיותו נבדל ונעשה כח גופנית בלתי נבדל וכאשר הפסיד היותו נבדל הפסיד מהותו שהוא מעצמותו כי היותו נבדל ומחוייב לאלהותו ולאמיתתו ומהותו והנפסד לא יתפוס את עצמו ולכן לא יוכל אחרי כן להיות צורה אנושית ולא נשמית וחכמיהם בורחים ואינם יודעים מה שיענו אבל אומרים בפיהם שלא נשתנה והוא מחוייב להם בהכרח שישתנה כי הם אומרים שהוא דבק באנושות דבקות נפלא בלתי מתחלק ואף כשמת נשאר האלהות דבק בבשר והולך האלהות עם הנפש דבק עמה ג"כ וכשהיה בבטן אמו היה שם האלהות דבק ומתאחד · וכאשר נתלה יצדק עליו שהאלוה נתלה ומת ואעפ"י שלא נולד ולא מת מצד שהוא אלוה אבל עכ"ז יצדק עליו שמת האלוה וזה לאחדותו ודבקותו והיותו נכנס במהותו וזה הדבקות אינו דבקות השגחה כאשר יתאחד השכל עם המושכל כי כאשר היה בבטן וכאשר היה ישן וכאשר מת לא היה משכיל משיג וגם לא יאמר בזה הדבקות הוא הוא · ואינו דבקות מציאות כדבקות המציא

זולתי על הציור · אבל לא על הדבור כמו שזכר הוא ז"ל בפי מאמרו חלק · א"כ האמונה הזאת היא יותר פתותה ומכוונת :

הנה כבר ביארתי לך כל עניני הדבקות שאפשר שידומה בדברים הנבדלים קצתם לקחתי מבן רשד בהתחלת קצירו לס' הנפש וקצתם ממה שביאר באגרת אפשרות הדבקות וקצת ממה שראוי שיצוייר מצד התורה והחכמה האלהית והטבעית והתורה בזאת ההערה תשתמש מהם בכל מקום כפי הראוי ולא יתבלבלו רעיוניך ״

אמר יוסף ורוח יצא מאת ה׳ ויבי לרוח שקר בפי כל חכמיהם והכריחם לומר שאל השפיד עצמו הנבדל האלהי ושב נורה גשמית · או כח גשמי והם לא הרגישו · וזה מבואר ממה שאמרו שאלהות נאחד דבק עם הבשר במת כאשר היה על העץ ומתאחד בו באופן יצדק האלוה · ואם היה הדבקות הזה באלהות והיה קום אלהות באלהותו הנה ישו׳ חי וזה מבואר מאד שהנפש עם היותה דבקה אל הגוף הנה הוא חי עם שאין לה החיים הנצחיים האמתיים אשר לאלהות · וכמו שהתבאר במאמר הל"ג ואם הנפש בדבקות האל הגוף נותנת לו חיים אמתיים שהוא הב"ל יתי יותר ראוי שיתן חיים לגוף עם היותו דבק עמו כי במשיח לדבר בתואר מה הוא יותר אמתי באותו תואר ממנו וכבר נשתמש הפלוסוף מזאת ההקדמה כמו זה האופן ב"א מספר המופת ובמה שאחר הטבע · אבל הוא עם כ"ז מת לפי מאמרם יתחייב א"כ כשאותו הדבקות לא נבחר הב"ל בטבעותו אשר לו חיים הנבדלים המאושרים אבל השפיד

בכלם נגדר האדם לא סוגו ולא הבדלו · אבל ענינו שב
אל דבקות אלהות ודבקות השפעה עם הדעת בן רשד
בשכל ההיולאני נפרד בעצמו · וכבר השיג בבטולו
הרלב"ג בי"א מס' מלחמות ה' שלו · וכאשר תבחין כל מה
שביארנו איך בזה המאמר יראה לך מה שנזרו עליו מהשקרים
והגנויות כתבו בס' ויאמרו לא הוא " ומה מאד הפליגו
לדקדק הצדיקים ז"ל באמרם מי כמוכה באלים ה' חסר כתיב
מי כמוכה באלמים שבו אותו מאלם ששומע חרפתו וגדופו
דאותק גוף הנדוף והחרוף ומי יתן ידעתי מי הוא זה אשר
יגיע השמים בזאת התנועה הגדולה אשר אתה רואה אחרי
שהגיע אינו נבדל אבל כח גופני והוא שם היום גשמי על
השמים לפי דעתם ואין להם שיאמרו שהכן הזה אשר נתנשא
אבל האב והרוב נאהרו בכח אלהותם כי הם אומרים כי
האלהות בלתי מתחלק ולזה יתחייב והם מודים בו שהאלהות
קבל הבשר ולכן האלהות כלו נשתנה והפקיד עצמותו הנבדל
עם שיאמרו שהאב לא קבל הבשר ושהוא אלוה רחב זאת
השתידה איך עשו אותו אחד והרבה מתחלק ובלתי מתחלק
וכאשר העיין אל הבחינות אשר יאמרו אשר מצדם יפ"ה
א' ורבים ומשתנה ובלתי משתנה ותעיין מה שיתחייב מדבריהם
הם דברים נאמרים אין להם ציור ולא מציאות · ולזה אמר
רמ"ע ע"ה בפ' ע"א מחלק א' מהמורה שחכמי הנוצרים הולידו
חכמות הדברים · ולזה נבואר שחכמתם הנקראת תיאולוגיאה
היא עצמות חכמת הדברים אשר הרצון בה חכמה שאין לה
ציור · ואין לדרוש מציאות זולת בדבור · אבל האמונה
איננה הענין הנאמר אבל אשר יצייר אפי' כוזבת לא תכול

עם הנפש יהיה אותו עצמות אשר יהיה מאחדותו עם הבשר

הטענה הד' שהאחדות אשר היה עם הבשר בעת המות לא היה אחדות אלהי עם אדם שהבשר כאשר נפרדה הנפש ממנו ומת לא יצדק עליה שם אדם ולא גדרו

פסוק א' ·

חמישית שהבשר היה זה האחדות אשר שמוהו בלתי מתחלק נבדל ותחלק וזה אחר שמת כי אז לא היה שם דבקות האלהות עם האנושות אעפ"י שיאמרו שנשאר דבק עם הנפש לבדה ועם הגוף לבדו כבר נבדל האחדות ר"ל אחדות האל עם אדם שהדברים כשיצדקו נפרדים לא יחוייב שיהיו מורכבים והאחדות אלוה עם אדם יהיה כאשר יתייחד עמו בהיותו חי והיו הנפש והבשר ביחד אמנם כאשר נתפרדו בעת המות לא יצדק עליהם אדם · ולזה לא נשאר דבק עם אדם ולכן נבדל הדבקות האלהי מהטבע האינושי הפך מה שהניחו באמרם כי בשום זמן לא נבדל הדבקות · ומי יתן ידעתי מי הוא זה העצמות אשר יהיה מדבקות האלהות עם בשר המת ואיך אפשר זה הדבקות · וזה מה שנאמר בזה הפרק מצד העיון · ומצד התורה נאמר כמ"ש הנביא ומצרים אדם ולא אל וסוסיהם בשר ולא רוח וזה הביטול יתחייב להם באופן נאמר ישו' אדם ולא אל שהוא נמנע היות אדם ואל כמ"ש ישעיה הנביא ע"ה · ומצד האונגילום אומר שאם הוא נשאר בעצם אדם הוא מחוייב לשמור תורת משה ואף יהיה דבק האלהות כאותו חיוב שהיה איש אח ולא היה אומר לאמו נקבה מה לך וכו' והטענות האלה בכן סותרות מה שהונח בזה העיקר ״

עצמו האלהי ושב כח גשמי מקבל בשר והוא מת וכן ראוי להיות שחייו רמז להשגתו ועצמותו המופשט והנבדל והנקי וכאשר שב כח גופני לא ישיג עצמו כי השגת הדברים עצמותם מיוחד בציור השכלי הנבדל והנקי המופשט כן שנפשיטהו אנחנו כמו שהוא השכל מחנו כין היה מופשט בעצמו ומושכל לנפשו כמו שהוא הענין בדברים הנבדלים · וכבר התבאר אמתת זה הציור בני׳ מספר הנפש וביארו ארסטו במאמר הי״א ממה שאחר הטבע שהאל ית׳ משיג להיותו נבדל וששוא חי להיותו משיג ולפי הפך הקודר יתחייב כי מה שהוא כח גופני לא יצוייר ציור שכלי ולזה אינו חי החיים המיוחדים לאלהות וכזה הדבקות היה מת · כי היה שם דבק במדרגת א׳ מכחות היסודות אשר הם כחות גשמיות · ואחר שכבר התבאר זה נשוב למה שהיינו בו מהעתקת החכם ·
אמר ויתחייב עוד אם זה אינו אדם ולא ׳ שלא סבל אדם מיתה ויסורין ולכן הגאולה לא היתה ע״י אדם :

הטענה השנית ואם מדבקות הנפש בגוף נעשה עצם א׳ בלתי מתחלק דבקות האלוה בבשר שאומרים שהוא בדקות יותר גדול מהנפש עם הגוף ראוי שיעשה ממנו עצם א׳ בלתי מתחלק וזה מבואר כי מה שיתחייב מהדבקות היותר קטן יותר ראוי שיתחייב מהדבקות היותר גדול ויתחייבו מזה כל הביטולים הנז׳ ·

הטענה הג׳ אם היה האחדות אפשרי יתחייב שהבן ישתנה אל שתי עצמיות בעת א׳ בעת המות כאשר נאחד עם הנפש וכאשר נתאחד עם הבשר המת וכל א׳ מאלה השתי דבקות יעשה עצם אחד והוא נמנע מאחדות האלהות

הנפלא אבל אף שהונח זה האפשר אינו אפשר שיעבור בין ב' גשמים אין ביניהם מרחק ולא מרחק ואם לא עבר זה הילד בין הנהרים האלה שאינו אפשר שידומה יכולת לעבור ביניהם בהיותם דבקים לא היה שם לידה אף גם זאת שעבר במקום אחר ונכנסו מרחקיו במרחקי אותו הנשם לא תקרא זו לידה אחר שלא עבר בין לדדי הרחם בהיותם דבקים וזה מבואר מגדר הלידה וזה מה שנאמר בזה העיקר מצד העיון ובפרי הטי' נאמר מה שחייבה התורה :

הפרק הששי בזביחת מזבחם מבוארת הניור ממה שזכרנו בהקדמה זה

המאמר וכל הספקות הנעשות נגד השלום ונגד ההתלבשות יבטלו זאת האמונה בעיקר הזה וזה מבואר מטבעה שאם השלום בלתי נמנא לא ימלא בן ואם לא ימלא בן לא יקבל הבשר ואם לא קבל הבשר לא בא ל' הבמה וזה מבואר מאד אבל אומר עוד שאפי' הונחו העיקרים ההם האמונה הזאת בטלה · וזה מצד טענית : **הטענה ראשונה** אומר אם האלוה הבן המלובש בשר הוא במרחקי העוגה אחר השלם כמאמר מהכומר לא ימנע או הוא נכרא שם במרחקים או בא שם מחוץ למרחקים · ואינו אפשר שיהיה נברא שם למה שיתחייב שהאלוה יהיה נברא ושיהיה נפסד ובטולים אחרים רבים נשאר א"כ שבא אל המרחקים ההם מחוץ · ויתחייבו ג"כ מזה נמנעות מגונות · א' שמאמר הכהן נעשה בעתה והאה אמרת בי באותה העתה בא תמנא א"כ תנועה בזולת זמן כ"ש זאת התנועה הגדולה מהלך ת' אלף שנה ממכון שבתו השמים עד האדמה · ובבר התבאר

הפרק הה' כבר ביארנו בטענת האמונה הנוצרית האומרת
שהבתולים לא נקרעו ולא נפסדו בשום זמן
קודם הלידה ולא בעת הלידה וגם לא לאחריה ׃

הטענה הסותרת את זה גלויה מאד ומתחייבת אחר הנחתה מבוארת בנפשה והוא שא"א שיהיה גשם מזולת מרחקים וזה מצד שהמרחקים נכנסו בגדרו כמ"ש בתחלת השמים והעולם שהגשם הוא אשר לו כל המרחקים ר"ל השלשה שהם האורך והרוחב והעומק (וכ"כ החייט בפירוש למערכת האלהות פ"ב) והגדר מתהפך על הנגדר ׃ ואחר נאמר שהבתולה צדדי רחמה דבוקים ואין ביניהם מרחקים ואם יעבור הגוף בין אותם הצדדים יהיו שם מרחקים והם מרחקי הגשם העובר ויתחייב א"כ שיהיה ביניהם מרחקים וכבר הונח שאין ביניהם מרחקים זה הגוף בלתי אפשר ׃ ואם יאמר שהאלוה יכול לתת עילוי לגשם באופן יעבור בגשם אחר מבלי שיפרידהו אין זו טענה למי שירצה האמת כי הוא עושה מספק הנחה עם שם זר והוא שהגשם המתעלה אשר יקראו גלוריפיקאדו לא יקנו בו שיהיה גשם בלי מרחקים שא"כ הוא גשם ולא גשם ואם יש לו מרחקים לא יעבור בין דברים אין ביניהם מרחקים כמו שהם צדדי רחם הבתולה ׃ וזה מבואר שיביא זה אל סתירה שיהיו שם מרחקים ושלא יהיו שם מרחקים אבל א"א שיכנס זה הגשם הגלוריפיקאדו בגשם אחר לא יהיה נעדר המרחקים אחר שהמרחקים נכנסים בגדרו אבל יהיה זה כשיכנסו מרחקי זה הגשם במרחקי הגשם האחר עם שהוא נמנע גמור שישובו שתי אמות אמה ויהיה החלק כמו הכל ׃ ויהיה אפשר שיכנס העולם בגרגיר חרדל עם היות ע"ז כגודל

אומרים שהאלוה נכנס בכמות העוגה והיא נאכלת ונעשית זבל הרי נידון כנז׳) וביארתי שם ביאור אין בו ספק שהעיקר הזה הולך ע״כ התחלות החכמות כנ״ל אשר הם הלימודית הטבעית האלהית יעויין משם או הרוצה להעתיקו יעתיקנו במקום הזה · אמר וכבר אמר ירמיה היעשה לו אדם אלהים והמה לא אלהים · ואלה יעשו אותו בכל יום אין הבדל בין שיעשנו בידו או בדבורו כמו שחושבים הכהנים שעושים האלוה במאמר האומר אשר הוא זה בשרי וזה דמי · ראה גם ראה כמה יש תהפלאות בזה המאמר הנפלא אשר בו הסגולה הזאת להוריד האלוה מן השמים והם נשאר שם כמו שאומרים שנשאר הנה הוא יעשה אותו · גם אמר איוב לאשר הביא אלוה בידו והאלוה הזה מביאים אותו בידם וישאוהו מעלה ויורידוהו ויוליכוהו לבקר החולים כמו שאתה רואה נוליך ומביא מעלה ומוריד · והם אומרים שאינו עולה ויורד ואין הולך ושבות במרחקי העוגה ואתה רואה המרחקים עולים ויורדים ומתנועעי׳ והם יכפרו במוחשות כמו שיכפרו המושכלות ויסבלו סתירות מגונות אין המלט מהם ודי בזה בפרק הזה:

הפרק הז׳ בטבילה כבר התבאר ציור אמונתם בהלעה הטענה נגדו היא למה שהיה מנסיכם

מבואר שהאל׳ ית׳ צדיק וישר · ומהאמונה הזאת יתחייב עול בחקו חלילה · א״כ העיקר הזה ראוי לעקור אותו · וזה מבואר אחר שכונת שהטבילה פועלת בנער לפי כונת המטביל ואם היום בכאן שני ילדים האחד לעשיר בליעל אשר לו עבדים ומשרתים משתדלים בטבילתו ואח״ך לאיש רש צדיק תמים ואין עוזר לו ועם כל השתדלותו לא עלתה טבילה

סתירה זו בסופת ברביעי ובששי מהשמע · ואם נאמר שא״א
שימצא תנועה בבלתי זמן · ובששי התבאר שהמרחק אשר בו
התנועה וזמן התנועה והתנועה השוים שהם יתחלקו אל בלתי
תכלית · וכמו שהמרחק אשר בו התנועה בו קודם ומתאחר
בהנחה בין התנועה אשר על המרחק כה קודם ומתאחר
והזמן עצמו אינו זולת המנות התנועה מצד הקודם והמתאחר
המשיג להלקה כמו שהתבאר כ״ז באותו הספר ביאור מופתי״
וכבר התבאר בהקדמה שהדברים אשר התבארו בביאור מופתי
לא ידומה שום יכולת עליהם ומצד שהם תולדות מושכלות
ראשונות · ויתחייב עוד שברדתו מהשמים אל הבמה ובעלתו
אל השמים אחר שהעוגה נאכלת שיקרעו גשמי השמים והם
גשמים א״א בהם הקריעה והשבירה והנה א״כ חלולים נקבים
זולת א״ת שהוא גוף גלוריפיקאדו ושאפשר שיכנס במרחקי
השמים בלאי שיקרעו הגרמים השמיים וזה מהעניינים הנאמרים
בדברים מבהילים ואין להם מציאות ולא ציור שכלי כלל ·
ויתחייב עוד להם כי כאשר יאמר שהאלוה הבן נשאר שם
על השמים עם היותו שם ביד הכומר שיהיה במקומו מתחלפים
רבים בעת אחת וכמו שנראה אותו בבמות לאלפים ולרבבות
ולמאות יתרבו האלהות או יהיה גשם אחד בעצמו במקומות
רבים בעת א׳ · ויתחייב עוד שבכל מקום אפשר לברא בן אלוה
ובכל מקום אפשר הפסדו · ויתחייב עוד כי כאשר יעלה אל
השמים ישארו המקרים שהם איכיות העוגה עוגה אחת גדולה
שיהיה נזון וישובו המקרים עצם כל המאמרים כדין כל זן ·
וכבר מניתי בפירושי לאגרת אפודי כל הביטולים והשקרים
והגנויות המתחייבות לאמונה הזאת (וכבר שאלו לחכם אחד
למה תאמר שיאמר נדון כנוצה רותחת והשיבו שמאחר שאתם

הנבואה כי עוד היום בעבור שבכל יותר הדברים בין האמונה
הנצרית קרוב לכי שנה יש להם בי ראשונה אפיפיורים
וכל אחד מהם ומהנמשכים אחריהם חושב לזולתו למנודה
ונענש לשמים באופן שההכרחיות גדול מאד · ועוד שהוא
מגונה מאד שהמשיח יבא לנקות עון הכל וביחוד לעם הנבחר
אשר היו אללו באופן מדרגת הצאן והענוים במדרגת הכלבים
כפ"ש באוונגליוס ושיעזבם בבהלה ובמבוכה ובאשמה גדולה
וביחוד לעם בני ישראל הנבחר ושלא ינהיג עצמו באופן יהיה
נכר ומאומות אללם עניינו וביחוד אחר שהיה העון ככר סר
ואיך לא הראה את עצמו בגלוי ובפרסום עם שהוא מורד
שהרודפים אחריו היו שוננים ובקש מאביו שיסלח להם ודי
עתה בזה כי בפרק הסמוך לזה נדבר יותר אבר כאשר נעבור
בנבואות נרי' שבביאת משיח היו מקוים דברים אשר לא היו
ולא נראו בביאתו מעלמות המשיח ממשפחתו ממעלת כבודו
בירושלים מישרא' מהמקדש מהשלום הכולל לכל העמים מחיים
משפע אבי מחכמה מנבואה הבנפייה ש הטוב: (עיין מז"א)

הפרק התשיעי

האמונה הנצרית מקיימת ג' הקדמות כמו
שזכר בבלעת זה המאמר · הא' שתורתם
החדשה משלמת ונותנת שלימות לתורת משה וכנגד זה נעשה
שתי טענות משני טבעים הא' יהיה מצד תורת משה · והב'
מצד תורתם החדשה : הטענה הא' נאמר אם היה זה אמת
יתחייב שתורת משה ע"ה בלתי שלמה וזה טעות גדול א"כ
המוקדם שקר · חייוב בתדבקות מובאר (מגן ורומח הקדמה
כז') כנפשו כי אם תורתם החדשה נותנת שלימות לראשונה
א"כ אותה הראשונה המקבלת השלימות לא היתה שלימה עד

בידו והילדים האלו מתו ואיך הושיע כוונת הבליעל את בנו הטבול יום ואיך מלך יושב על כסא דין יעניש את בן העני אשר עשה כל יכלתו ביושר לבו ולא יכול לו חלילה לאל נודע ושדי מעול · וכבר אמר יחזקאל ובנים לא יומתו בעון אבות ולזה הצדק האלהי לא יעניש את הבן בעבור רוע תכונת אביו ומעוט השתדלותו בטבילתו ודי בזה :

הפרק חח' בביאת המשיח שהנוצרי אומר שכבר בא והיהודי כופר בו · ומגד

הכתוב הוא מה שנוכל לדבר יותר בזה העיקר ומעט מהעיון אבל עכ"ז נאמר בו דבר מה · ונאמר אם המשיח בא לאותו תכלית אשר כבר נבאו כמו שאומר לגאול אותו עון מהטבע האינושי אשר היה עד הזמן ההוא כלו מלוכלך ומזוהם ראוי לחשוב והוא האמת שאותו העילוי והעיון אשר היה במין האינושי באמצע הנביאים והכהנים הגדולים מהאורים והתומים בזמן היותם וגמאסם בחטא הכולל ההוא ונרחקים מחסד אלהים יותר ראוי שיובא בזמן טהרתם מהענין ההוא קרובים אל ה' ואמנם לא מצאנו דבר אבל קרה הנבואה והאורים והתומים ויתר העניינים האלהיים נפקדו מאז · ואם יאמרו שאותו העיון והנבואה היו צריכין אז בזמן ההוא להקנותם הטעמים באמונה ישרה אינה תבונה שהעיון והנבואה לא היו לבד להקנות אמונה אל העם אבל לשלימות החכמים והנביאים שהוא בעצמו שלימות גדול ועונג נפלא שהאמונה היא בעצמותה מספקת ונמשכת · וג"ז היתה ג"כ ליושר הנהגת העם אשר עוד היום היתה יותר הכרחית להנהגת אומת הנכרים · ואף לקנות אמונה להם ולקיימה היתה צריכה

ואם לא יהיו מוחזקים בקבלת אבותם ואוחזים בנעוריהם
ותורתם אחוזת נחלה בנקלה היו בוחרים נמוסי המצריים
לצאת מידי שעבוד ולמה סבלו כעונש הנפלא והגלוי ושענוי
אשר העבידו בפרך המצריים אותם ולא שנו את שמם ולא
התחברו לשמוע תועבותם שנו מהמעלה והקרובה ל׳ כאל והיות
לו לעם סגולה מכל העמים אשר ע״פ האדמה מצורף אל זה
הנסים והנפלאות המפורסמות והתמידות אשר ראו ואשר
שמעו ונוראות והחסדים העצומים אשר קבלו בעצמותם לפי
מה שזכר אדון הנביאים בקצור בספר אלה הדברים המסות
הגדולות אשר ראו עיניך ולזה מבואר שא״א שתמצא הכנה
יותר גדולה בעם לקבל כל שלימות ולהיות קרוב לה׳ באמת
ובאופן רוחני יותר מהם אשר יתחייב מזה החיוב מבואר
שהיה ראוי שתהיה תורת משה שלימה בתכלית השלימות כאשר
תאות לדת האלהית · וג״כ כאשר נעבור על פרטיה יראה
שלמותה שלימות אלהי אחר שנניח שלמה שהיה השכל האנושי
אינו בפועל תמיד ואינו מתמיד ההשכלה ואחרו ישלוט על
צורתו ושתאוות המדומות והגשמיות כבר ישוהו אותו היה
מחוייב לדת האלהית להניח לה לבד העיקרים התורייה אבל
ג״כ צווים מעשיים בעיון לשבר מותרות הענינים הגשמיים
ולהשוות כחות הכעס והתאוה ולתת דעות אמתיות הכרחיות
לשלימות האדם והצלחתו · וכאשר יתבאר שזה ראוי שימצא
בדת האלהית מלבד היות הדת האלהית תעבור על תורת משה
ע״כ נראה כ״ז ממנה הראות מבואר אשר יורה על תכלית
שלמותה והיותה משימה מגמת פניה לזה במצותיה הרבית
עמה ולא תעשה אשר לרבויים לא ינוס ולא יישן שינה תמרית

שישלימנה · סתירת הנמשך וזה שהוא שקר דגוני שתורת
משה בלתי שלימה זה יראה מצד שכל פועל יש לו ערך מיוחד
עם הפועל אותו במדרגת השלימות ר"ל כי שלימות הפעולה
תהיה לפי שלימות הפועל וכאשר היה פועל תורת משה ית'
בתכלית השלימות יתחייב שפעולתו והיא תורתו יהיה שלימה
לתכלית מה שהיא מסודרת והיא השגחתו ית' ואהבתו ויראתו
לפי מה שהתבאר במקומות רבים ממנה ביאור מספיק ולזה
יתחייב שיקנה להשגת אותו התכלית ר"ל השגתו ועבודתו
ואהבתו · ובעבור שכבר יחשוב חושב להשיבנו שהיא שלימה
ובערך אל המקבלים אשר אז היו חסרי שכל נשללו השלמות
בהמיים מצד עבודת המצריים אשר קנו מההתמדה עמהם אותם
בתכונות הגשמיות והארציות ולא הרגיש ברוחני ולזה מה
שהוצרכו דברים חיצוניים גשמיים והבטחות טובות מדומות אבל
אחר שנעתקו מהם המנהגים וקנו אמונה וקרבו אל הרוחניות
התורה החדשה שהיא רוחנית מכל וכל נותנת ··· ולתורתם
ראיתי לבאר מה שבזאת התמו' מהטעות מצד השכל ומצד ··
היה בזמן תורת משה התפשטות החכמה ומבחר הנבואה אשר
יצרך אליה ·· שכלית אמדותיות אשר התחילה לפרוח מאברהם
אבינו ע"ה ·· אשר היתה בבבל אל מצרים ונשאר כל אותו
הזמן ·· אשר הכיר בוראו מצד נבואתו ולמד ברבים ושבו
אליו עמים לאמונתו ויקרא שם בשם ה' אל עולם והוא אשר
הבדיל ללמד בנו ויוצאי חלציו דרך ה' וכמו שנא' כי ידעתיו
למען אשר יצוה את בנו ואת ביתו אחריו באופן יחשב והוא
האמת כי בעבור למוד הנהגת אברהם יצחק ויעקב נגדלו בניהם
במצרים ולא התערבו אל המצריים בהנהגותיהם ובתורתם

האלם א״א שהאמונה זולתי בדת האלהית דחנו וכל יתר האמונות והדתות נעדרות ומשוללות מהם ומרוחקות מהשלימות הזה ודי בזה בזאת הטענה אשר היא מצד התורה בקדושה והתאמתה : **הטענה** השנית מצד תורתם החדשה אומר שלא לבד האמונה אותה משוללת ונעדרת מאלה השלמיות והסגולות אשר היתה התורה הקדומה האלהית מלאה מהם וגם דברים מיוחדים לדת פאלסית ולזה מבואר שהדת אשר לא האמונה בה בנקל אפשר שתהיה נמוסית מונחת מעשה ידי אדם מעויינית מצד הפלוסופיאה המדינית או מחכמה אחרת אבל נאמר כי כאשר יעיין הדברים הנכללים בה ימצא היותה בלתי שלמה וזה יתבאר מצדדים רבים · ראשונה מצד הסתירות הנמצאות בה ושנית מצד מצותיה ואמנם הסתירות מצד הספורים ומצד הראיות אשר תעשה בספורים באונגיליון אומר כי בשבעים וחמש נפש ירדו אבותינו מצרים · ובספר בראשית אומר בשבעים ומונה שם מספר הנפשות אשר עלו לחשבון ע׳ וגם באונגיליון ש׳ מטיב ימצא סתירה לאונגיליון ש׳ גואן במשפחת יוסף ארום מרים · וג״כ במקומות רבים יספרו קצתם את קצתם ומצד סתירתם בראיות זה מבואר ש׳ מטיב באונגיליון עושה ראיות מהיות מרים בתולה ממאמר ישעיה הנה העלמה הרה · וזו סתירה גדולה באמת לדברי ישעיה הנביא שהוא לא דברו שם אלא להיות ראיה לאחז שלא ירא משני המלכים אשר עלו עליו ונתן ראיה מאותה עלמה . איך שתהיה שתלד בן ותקרא שמו עמנואל באות שיעזרם ה׳ ויגן בעדם מהמלכים אשר היה קץ מפניהם ואחז היה קודם ישו׳ ת״ק שנה והיאך שינתן אליו אות כזה · ויותר

אבל יעורו עיני שכל ויתעוררו אליו באופן לא יהיה משועבד ל הרצון ואל התאוות אשר יתבאר מכ"ז תוקף מעלת שלימותה כמו שהוא רצוי בדת האלהית : ויראה עוד מגדר סגולה יומנא בה ויתרון מיוחד לה וזה שהפלאות אשר הם יסודותיה היו בתכלית הפרסום ולעיני כל חולק נגד חכמים גדולים במלאכות ובתחבולות החרטומים ובהתמדת זמן גדול השיעור ושלשה ·· המיוחדים בפלאות האלה אשר לא תמצא בשום אחר סיפור מה ·· יהיו מזה הטבע ושמירת הדת האלהית הזאת ··· זולתו לדת האלהית וזה יראה ממנה הם מגדר היסודים ·· מקנת מצוות תוריות כעלית הרגלים ובפרט חג הפסח אשר היו צריכי שמירה שהיו עולים שם אנשים ונשים וטף אשר הובטחו שלא יזיקום שונאיהם · ובפרט קצוות הממלכות אשר היו צריכים לעזבם יושביהם בעלותם בית ה' אשר אמר ולא יחמוד איש את ארצך וגו"מ אשר הם גם כולל מתמיד כדומה וכן בשנת השמיטה אשר אמר וכי תאמרו מה נאכל בשנה וכו' וצויתי את ברכתי לכם בשנה השביעית ועשת את התבואה לשלש השנים · אשר זה ג"כ גם כולל ומקיף לכפרי ועם הארץ מתמיד כאומה · וכן כבדקה האשה אשר נחשדה מבעלה בהשקאת מי סוטה אשר מחה בהם את ה' ונעשה אותו הנס שנפלא לצבות בטן ולנפיל ירך ואם היא נקיה ונזרעה זרע וזה פלא עצום במקום כולל כל האנשים והזמן והנסים והנפלאות המתמידות שנעשות בבית מקדשנו אשר יתבאר מכ"ז ביאור מבואר היות שמירת זאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל בגם וכל הפלאות ונסים נסתרים גם גלויים ומפורסמים לעיני העמים · והסגולות

בתורה הקודמת נאמר ואהבת את רעך ושנאת את אויביך ואני אומר ואהבתם את שונאך וזה מבואר שהתורה הצ׳פית אינה מצוה לשנוא זולתי לאויבי ה׳ וכמו שהתפאר דע״ה הלא משנאיך ה׳ אשנא ובתקוממיך אתקוטט · והיא אוסרת לשנוא זולתם לאויבו יתי׳ רשע הוא לאהוב אותם · ואם הוא נוה לאהוב למה שצותה התורה לשנוא אותם והיא לא צותה לשנוא לאויבי ה׳ שגגה גדולה היתה בזאת הצוואה :

אומר עוד כי אפשר היתה כוונת הדת האלהית הדרכת האנשים ולהוביל אותם אל ההצלחה הדת המדרגת אותם אל השלימות בקלות היה יותר מתאמה ושלמה ולפה שהיה כי באמצעות האמונה החדשה הזאת תהיה השגת השלימות בקלות היה יותר מתאמה ויותר קשה א״כ איננה שלימה · וזה מבואר שהיא מנחת לחטאות מאיתות ולכריתות נפשיות דברים טבעיים ומנהג רוב האנשים בהם והוא קשה המניעות אחד כמ״ש רוב השוגה בכל יום כמו הכעס והזוללות וענלה ובעבור חטא אחד מאלה שיאבד איש אחד לגנא יהיה ביותר רע וביותר מגונה באפשר שיקבל פדם וזה כי מגד מה שרלינו לבאר מגד מוסריה · ופה נשלם מה שרלינו לטעון בהקדמה הא׳ וזה העיקר : נגד ההקדמה השנית האומרת שהמצוות כולם מלבד השבתה הם חוקים אינם לעד ואין ראוי לשמרם יעשה אלה המצוות א׳ כאשר היתה התורה הטפית בכללה נצחיית וקיימת ויאוי לשמרה ומצותיה נאמרים תורה וחוקותיה נקראים תורה בכלל במקומות רבים יהוי״ב א״כ שהם לעד ג״כ ואם יחשוב אחר לומר כי זה הי׳ ר״ל תורה הוא משותף האמיתי שהם יושלח על עשרת הדברות לבד אשר

מבואר שהכתוב אומר בטרם ידע הנער מאוס ברע ובחור בטוב תעזב האדמה אשר אתה קץ בה מפני ב׳ מלכיה ׳ ודי בזה מגד הסתירות אמנם למודיה ותלמודיה ומוסדיה מבואר שהיא מקוללת מכל הנבחרות והמיוחדות אשר ספרנו ׳ אבל אספר מה שנמצא בשני פרקים ממנה לבד :

ואומר שבאוונגיליום ס׳ לוחן (פי״ג מתיה פי״ה)

ברצותו לתת מעלה לתורתו אמר מימי קדם צוה בתורה לא תקום ואני אומר שאם שונאך יתן לך מכה בלחי האחד יתן לו האחר ויותר ראוי הוא לתוכחה כי רצה לתת דופי בתורת האלהית אשר הוא נמנע לתת בה שמלה ואם היה מוקרו יותר נכון בתורה האלהית היתה מגונה עליו שזה לא היה נוגע אותו כפעם הנה מיעד שיוכלו לומר שלא היו מוכנים לזה אבל הוא מבואר היותם מוכנים לסבל ולחרפה יותר מהיותם בעת לוהם ישו׳ כי היו בזמן משה מיוחד על הגלות ובבעי רים ונענה ובזמנו היו בני חורין מלכים ורחו וקמו מהם ׳ ולזה מבואר שאם היה זה מבואר התאמר שלם שהיה נכלל בתורת משה ואם לא היה הפרון בפעולהו יתי׳ אחר שלא היה זה החסרון מצד המקבלים לפי מה שביארנו עם שהוא רמה בעצמו שצויאתו זאת חסרון גדול וזה שהקלה באחרון מהסבל הוא העדר הנקמה וכת׳ שנוס יתי׳ לא תקום ולא תטור את אחיך אבל להכין עצמו אל כלימה ובוז הוא עון פלילי שהוא נגד האהבה המסודרת כי כל איש חייב לאהוב את עצמו ומחטיא את חברו ומכשילו בתת לו מקום לחטא עמו וזה חטא גדול ר״ל להחטיא כמו שנזכור שם ׳ (שם בפרק ההוא שנגה אחרת אומר שם

וכן ראוי שנשבות ממלאכתנו אבל שנעזוב אותו היום שסוף יום אשר נח בו הש״י ונקח בעבורו היום אשר התחיל במלאכת מעשה בראשית והוא מבואר מאד הספק הכונה המונחה בו והוא הפך מה שכיון ית׳ ומזה כלו יתחייב בטול ההקדמה ההיא השנית וכבר אמר משה ע״ה הנסתרות לה׳ אלהינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת אשר הורה על נצחותה לעתיד לעולם כלו כמ״ש לעשות את כ״ד התורה הזאת וכמ״ש הר״ם במז״ל:

נשאר לדבר נגד ההקדמה הג׳ אשר אמרו שהתורה אינה (חיזוק אמונה פ״א עיקרים מ״ד פ״ג) נותנת עונג רוחני ואינה נעדרת טוב נפשיי · ואמר אם מה שלא תפרש בביאור כאשר יעויין בבר יראה הראות מבואר ומחוייב · בחנוך אומר ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אותו אלהים · וכמו שנאמר באליהו היום לוקח את אדונך מעל ראשיך · ובענין העקידה יתבאר ג״כ אבל מה יקוה אברהם מהברכות אשר יתקיימו ביצחק ויצחק עצמו אשר הערה למות נפשו אם לא ישען על עונג נפשיי אחרי שפרדה מגשמו על מה הוא בוטח אחרי מותו והמינה עצמם אשר הודו הם שפיתם להקל העונש הנפשיי המחוייב אל העון הכולל שהוא אכמלות התדיינ וגם נאמר כרת אשר הוא הכרת הנפש ויחוייב שהעובד והעוסק יזכה לעונג כי ידיעת ההפכים אחת ובזה בטחו אבותינו במצרים אשר קבלו אותו הגלות והעינוי הנפלא מהמצריים ולא נתערבו עמם להיות נגוי א׳ בידיעתם והאמנתם שהם יזכו אחרי מותם לעונג לא ישוער אשר קבלו אותו מהקדושים אבותם אברהם יצחק ויעקב ואיך הדעת סובל

פה לכל נאמר שהיה לו לאמת סברתו זאת ולהביא ראיה ע"ז השתוף · אבל הואיל שהדבר מבואר שהעשרה לא ימצאו בשום מקום שיקראו בשם תורה · ובכל מקום אשר יאמר תורה על הכלל יאמר ע"כ התרי"ג מצות וראוי שיובן כמו שאמר באונקליון שלא יגרע אפי' טפה אחת מהתורה אשר כלקת תורה אפי' בזולת העשרה הדברות : ושנית אותם המצות אשר בעשייתם יקרא האדם קדוש והוא מתקדש בהם ראוי לשמור אותם · אבל מצות רבות הם מזה הטבע א"כ ראוי לשמרם לעדי עד · וזה מבואר במקומות רבים בספר ויקרא וביחוד על המאכלות אסורות ועל העריות ועל הטומאות והייתם קדושים כי קדוש וכו' יחוייב א"כ שהמצות האלה ראוי לשמרם ואיך לא עם היות קצתם נוגעים מהאדם הבהמיות והטומאה ויקרבו אותו א' רבון העולמים : ושלישית להפלא בקצתם הטעם מפורש כמו היבום והמועדים וזולתם אשר יחוייב אכלם לעדי עד ומחוייבים אנו לשמרם לפי פשוטם :
רביעית אם החקים אינם לעד בעבור שהם הודו על דבר עתיד או שעבר והטבילה היא מזה הטבע שהיא תורה על טהרת העון וא"כ הוא חק ואף זה ראוי לשמור אותו כפשוטו עם היותו מורה ע"ד אחר ואות על זולתו מדוע החקים אף שנודה שהם היו לאות ע"ד זולתם אינם ראוי השמירה לשמור עפ"י פשוטו ואחר כ"ז להפלא מהם הפלא מאד אם העשרת דברות קיימות וחוייבנו לשמרם השבת הוא מכללם ואיה מקום מצאו בטולו ושאין לשמרו · ואם יאמר שאחר שיום א' בשבוע הוא מנוחה כבר אמר שהוא שביעי ושבת זה בינינו מספיק שהוראתו האמיתית היתה לשבות מכל מלאכה באותו היום

ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רפאך : ואיז ראוי שיחשב שכר כל אלה הדברים יהיה שמירתה מחליי מצרים אבל שהוא מבואר ☛שהטובות האלה המדונות והרעות אינם מכוונת כונה ראשונה אבל שהם כלי והישרה להשיג חיי העולם הנצחיי ולזה אמר שעם שמירת המצוות נהיה בריאים לעבוד את ה' ולהשגת אמתת סודותיו ויגיעו לאהבתו ויראתו אשר עמה ישיגנו לאור באור פני מלך חיים בעולם הבלתי כלה ושכל אלה הענינים היה הבטחון בהעדר המונעים מההצלחה ולזה מה שנקנה מהממשלה והגדולה איננו לעצמותו אבל יען נהיה פנויים אין שטן ואין פגע מלעיין ולדעת את ה' כמים לים מכסים ולדבקה בו כי הוא חיינו האמיתיים ודי בזה הפרק :

הפרק העשירי בשדים האמונה הנגדית היא שבעתה הראשון ממציאותם חטאו בקנאה ובזדון ולזה סרה מהם הבחירה אם היו מלאכי שלום : **הטענות** הנעשות נגד זאת ההכרח א' שתתחייב ממנה בטולים מגונים רבים א' אם חטאו בעתה הא' אשר נמצאו יתחייב שלא היה להם בחירה · וכבר התבאר זה בא' מספר השמע שאין בעתה הראשון מציאות בפועל וא"כ לא היה להם בחירה בפועל בעתה הא' אשר נמצאו · וקודם שיהיו חוטאים לא היה להם מציאות ואם לא היה להם בחירה לא חטאו · וזה מבואר שהחטא יתחייב בחירה כי מי שאין לו בחירה לא יפול בו חטא · וכבר הונח שחטאו זה חלוף לא יתכן :

שנית אם חטאו בעתה הראשון והנה סרה מהם הבחירה יתחייב בהכרח אם שסרה מהם הבחירה באותה העתה

שיקבלו אותו בזולת בטחון ואמונה ולפרסומו אמר בלעם תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו׃ · אשר היה תאב להיות אחרי מותו בנחלת נפשות בני ישראל · ודה״מ ע״ה ירמוז ט אלה החיים הנצחיים במקומות רבים ממזמורים חלקי בארץ החיים לולא האמנתי לראות בטוב ה׳ בארץ חיים ואמר על דואג גם אל יתצך לנצח וכו׳ תורה על שה״ש שם דבר נקרא ארץ החיים אשר בה חיים סלה שהוא עה״ג והוא מפני חטאו הענוש אשר השית את שאול להרג כהני ה׳ ולרדוף את משיח ה׳ יהיה נצל ונרדף מאותם החיים לנצח וזה דבר א״א שיסבול פי׳ אחר לגלויו וכמ״ש הרב ז״ל ידיעת הספרים א׳ אם זה השנוי והאויב למעל ונשרש מארץ חיים סלה שעובר הקדוש ירשו אותה וכמ״ש ויראו צדיקים וישמחו והנביא ישעיה אמר ישראל נושע בה׳ תשועת עולמים ואין צורך להביא ראיה זולתו מתורת משה עצמה במקום שקרא לישראל גוי קדוש ממלכת כהנים סגולה מכל העמים ואמר בסוף תורתו אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה׳ :

והאושר וההצלחה לא יפלו על הטובות המדומות אם הנפש אחרי הפרדה היתה בחשך וצלמות וכספורי דברי הימים הנאמנים והאמיתיים בס׳ יוסף בן גוריון ימלא חכמים וקדושים אשר סבלו יסורין ומיתות משונות ונהרגו לקדושת השי״ת לתקותם הגמול השמימי מבעל הגמול ישתבח ויתעלה וכבר אפשר להביא ראיה כי כל מה שזכר מהענשים והדברים הגשמיים היה הכוונה השנית אבל הכוונה הראשונה מההוראה להקנותם החיים הנצחיים ממה שאמר השי״ת והיה אם שמוע תשמע בקול ה׳ אלהיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו

עם שהתבאר במה שאחר הטבע וטבע המלאכים למה שהיא צורה שכלית היה נמנע גמור בחוקה בחירת הרע ·

ואשר נאמר בהם שהם בעלי בחירה רצוננו בו הנטיה אל הטוב והאהבה אל האמת ואל פועל השלימות וענין האופן ישולל בם רצון ובחירה על הנבדלים לא שיהיה להם אפשרות לעשות והבחירה אליו שהוא נמנע גמור בשכלים הנבדלים · ואם היה אפשר בחוקה הבחירה אל הרע יהיה לאיזו כונה ותכלית ולזה היה חייב שיקדם הפועל לפעולתו בזמן כמו שהוא הענין בכל פועל בכונה ורצון שהוא קודם לפעול ולזה לא חטאו באותה העתה הראשון אשר נמצאו הכך עם שבונת ויתחייב מזה שאם לא חטאו באותה העתה הראשון אחר שהזמן קדם אל החטא היה ראוי שיהיו באותו הזמן שלא חטאו מקויימים בחסד כמו שיהיו תקומיים יתר המלאכים המעולים אשר יתחייב מכ״ז שהשדים לא היו מעולם מלאכים טובים ודי עם זה בזה הפרק :

אמר יוסף אבל הכריחם עיונם לאמר שהיו השדים מלאכים טובים ושחטאו בבחירתם הרעה למה שהם מצאו מציאותם בתורה מבואר שנאמר יזבחו לשדים לא אלוה ולא יזבחו את זבחיהם עוד לשעירים אשר הם זונים וכו׳ ובתורתם יותר מבואר שהשטן רצה לנסות את ישו׳ ושהוא רפא אנשים רבים היו בהם השדים · וכמעט הסברה הזאת רצוני מציאות השדים מפורסמת ומקובלת בכל האומות פרסום גדול · וכבר חשבו שא״א שיבא ממנו ית׳ הדבר הרע נוצרכו

בעלמו שחטאו או אחר שחטאו ויהיה עתה נלוה לעתה · ולא"ח שסרה מהם הבחירה זמן אחר חטאתם אע"פ כבר נמצאו זמן מה עם בחירה אחר שחטאו את שסרה מהם הבחירה בעתה אחר שחטאו ויהיה עתה נלוה לעתה ויהיו עתות מדובקים מבלי זמן ביניהם · ולזה הוא מחוייב אם סרה מהם הבחירה אחר שחטאו שכבר נמצאו זמן מה עם בחירתם : ולפי שהזמן מתחלק אל בלתי תכלית כמו שהתבאר כ"ז בששי מס' השמע הטבעי ויתקיים הענשו והוא בסור מהם הבחירה היה ראוי שיהיו נענשים ר"ל שכבר נשארו במעלתם זמן אחר שחטאו והוא הזמן אשר נשארה להם הבחירה · וזה מגונה אלא שיהיו ראויים לעונש קודם שחטאו או אלא נשארו אחר החטאים בשום זמן עם מעלתם והיא הבחירה שהם אומרים שהעונש הוא הסרת הבחירה מהם עם מה שיתחייב להם מהרע ולזה הוא מחוייב שבאותו עתה בעצמו שחטאו הוסר מהם הבחירה · וכבר אמרת שבעתה הראשון חטאו · וא"כ באותה עתה היה להם בחירה יחוייב שיהיה להם באותו עתה בחירה ובלא יהיה להם בחירה וזו סתירה גדולה :

וראוי שתדע שהם מחוייבים לקבל כל הבטולים מפני שאם לא היו חוטאים בתחלת עת מציאותם והיו נשארים זמן מה במעלתם ובהכנתם לא היו חוטאים א"כ לפי דעתם שיהיו מקיימים בחסד האלהי כמו שקויימו האחרים לפי דעתם ולזה לא היו חוטאים אבל יחוייב שיהיו חוטאים בעתה הראשון ויפגש אותם הבטולים אשר ראית עם שהוא מבואר שא"א לחשוב חטא בטבע הנבדלים החטא והפחיתות והחסרון בדברים הוא מצד החומר והשלימות והמעלה מצד הצורה לפי

בעלי רצון ובחירה לפסר שיתנו הטוב ולפסר אם הוכח כמלא לא ינא מהכחתו בטל · אבל מציאות שאין טוב בעצמותו בבחירתו ובטל לפי מה שהונח וסופר מהם ואולי יהיה מהם טובים כמו שסופר בקצת הגדות · ולמה יקראו שדים מזיקים שטנים אולי יש מהם מינים ואולו תטה בחירתם תמיד אל הרוע כמו שבבחירת השכלים הנבדלים אל הטוב · וא״כ שבה השאלה איך בא דבר רע ממנו ית׳ תכות הטוב הגמור :

וראיתי למקצת המקובלים הניחו כי יש מהם נבדלים וכחות הטומאה · והרב הזה ז״ל כבר חשב לעשות ראיה בסתירת זה הדעת במה שאמר שהטוב מצד הצורה והרע מצד החומר · ואני אפלא אם הם מורכבים בעלי שכל כמו שהרב זה ז״ל הניח והיה צודק עליהם שהם חיים מדברים מתים ויהיו מנין האדם זולת אם נניח שאחי המדבר יחלק אל האדם ואל השד · כמו שאחי הבלתי מדבר סוג למיני הב״ח ומי יתן ידעתי אם יאמר עליהם הדבור בהסכמה או בשתוף או בספוק ואיך יראו ואיך יעלמו מבני אדם אם יתלבשו בגופים עבים אויריים בדמיון מיני הב״ח או זולתם ואיך יעשה זה השד הגשם ואיך יתרכבו היסודות בו ואיזה מזג מזגו · ואיך יניחהו ואם הוא נורש בו או נקשר עמו קשר גשם עם נפש · או יבין אלה הדברים לפי מחשבות הרואים ואין להם מציאות חוץ לשכל ובכלל למי שמשם החכמה טבעית ויראה איך היו הוית הגשמים ואיכות הרכבתם ולפי . . ע קודות הנמצאות ואמתת הצורה במה שאחר הטבע ועל והתכליות · לא ימצא נואת החקירה מבוכות גדולות

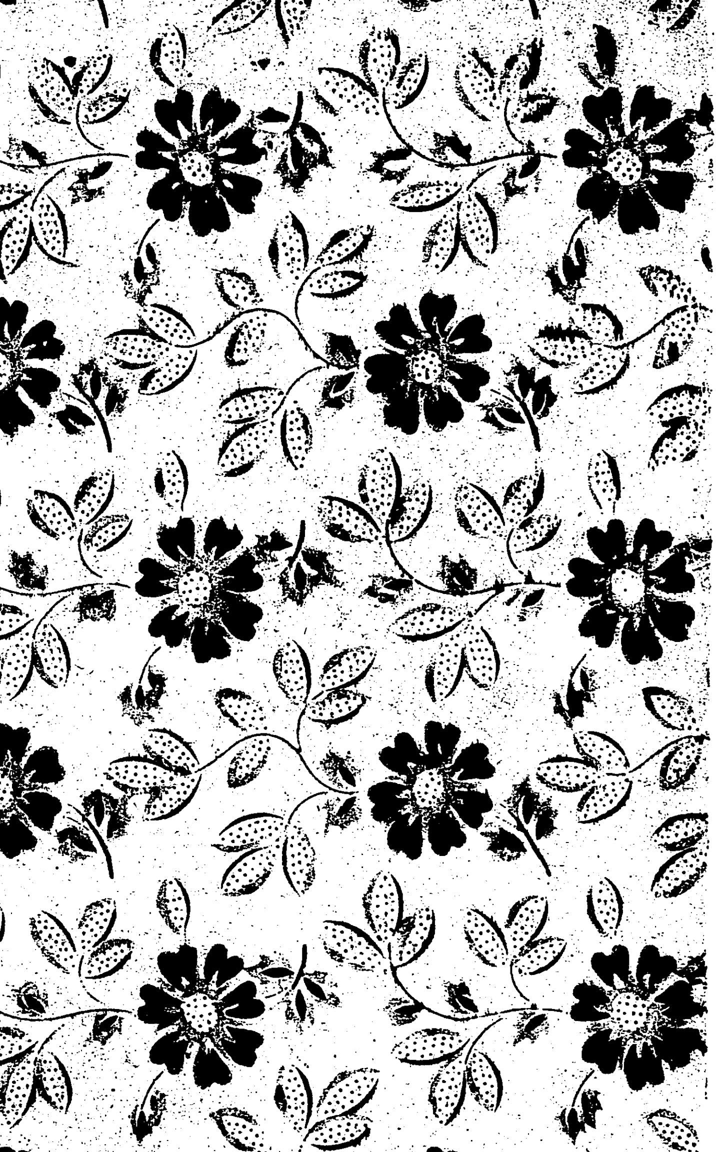
לומר שנבראו טובים והם הרשיעו את עצמם · ונפלו באותם הסתירות אשר ראית · ואלה השתי הקדמות הרב ז"ל קבלם בספרו אור ה' גם קבל מציאות השדים כמו שקבלו הנה ורוב הפילוסופים הכחישו מציאותם :

והרב המורה זצ"ל פי' אמרו יזבחו לשדים לא אלוה שהם ענינים מדומים לא נמצאים והביא ראיה ממאמרם ז"ל בספרי לא די להם שהם עובדים חמה ולבנה ומזלות אלא שהם עובדים בבואה שלהם · ואמר שכוונתם ז"ל שלא פסקו מלעבוד ענינים נמצאים עד שעבדו ענינים מדומים ירמוז אל שאינם נמצאים · וכן נמצא בשלשה מקומות מספרו ירמוז אל זה · אבל פשט הכתובים ורוב דברים החכמים מקיימים מציאותם בלי ספק והיא סברה מפורסמת מאד :

אמנם במהותם כבר דבר זה הרב בספרו אור ה' והודה על התר הספק אשר בעבורו הוצרכו הנוצרים לקיים שהיו מעולים והקדמה ההיא אמתית בלי ספק והיא שאין רע יורד מלמעלה בעצם אבל במקרה ובכוונה השנית כבר יתחייב · והוא מציאות החמר והעדר · וכמו שהאריך בזה הרב המורה ז"ל בחלק ג' · וזה הרב אמר כי כיון במציאותם ההסתר אל בני אדם והנסיון והגמול והעונש שהוא טוב ובזה יושב להקדמה · אמנם אם על נמצא כיון בו עצם בנמצא ההוא · וכמו שביאר הרים במז"ל בפ' נ"ג חלק א' אותו העמוק הנפלא אין לזה מבוא שאם הם בעצמותם רעים חטאים והוא מתחייב מטבעם יביא אל ספק · ואם היו

וספקות נעלמות ואפשר שלא הגיעו למדרגת המופתים · ולפה שהיה שהמחזיקים בזאת הסברה הוא כת חכמי תורתנו המקובלים אין לנו לזוז מקבלתם כחוט השערה אפי' יאמרו לך על ימין שהוא שמאל · ואם קבלה נקבל בסבר פנים יפות · ונעשה הטענות ספקות נבקש התרתם וזה ממה שלא יסבלהו זה הקצור ונשוב אל דברי הספר ·

אמר וכבר הצעתי שבזה השלמתי מה שכוונתי בו בזה המאמר לפי מה שהונח בהקדמתו · ופה נשלם מה שראיתי להעתיק מאלה המאמרים והם עניינים גלוים בתכלית הגלוי ומפורסמים עם מה שהרחבנו בביאורם · וכאשר יצטרך אל זה המאמר מה שפירשתי באגרת אפ"די כבר יוכל מי שיבואהו לידו שני אלו המאמרים בעזרת שדי להשיב אחרים להם ולשוב פניהם ריקם מנגד החכמה והעיון אשר בם · וכבר מצאתי להרב הזה ז"ל מאמר א' בראיות נכוחיות עשו לקיים סברתם בלשון ארצו והיותו עגל בהעתקתו להמלא ממינם רבים אחד באומתנו כמו שזכרתי בהקדמתי לפי' אפ"די עם היותי טרוד בעת הזאת בעניינים אחרים מעבודת המלכים האלה · אלא שלתמלתי על האמת ועל :

Crescas, Hasdai (1340-ca. 1410)

Creskas Hasdai

Bittul 'ikre ha-nazrim

556877

S Rosenberg